

ZONDAG 44.

Verklaring van het tiende gebod, en van het gebruik der Wet.

Aangezien *de Wet geestelijk is*, Rom. 7 : 14, eist zij niet alleen een uiterlijke gehoorzaamheid, die met woorden en daden betoond wordt, maar ook en inzonderheid een innerlijke; en de laatste bestaat uit een goed-geregeld-zijn van de innerlijke gedachten en genegenheden des harten, die God zo volkomen van ons eist, dat Hij niet alleen de verkeerde lusten verbiedt, waarmee zich een toestemming van 's mensen wil verbindt, die ook in alle andere geboden vórboden wordt - zoals bij de verklaring van die geboden te zien is -, maar ook de allerminste kwade genegenheid, die tegen Gods wil strijdt, welke thans in dit tiende en laatste gebod verboden wordt; hetgeen in deze Zondagsafdeling voorts verklaard wordt, Vraag 113. En nadat zo de gehele Wet van God verklaard is, wordt er in deze Zondag nog een verklaring aan toegevoegd inzake het rechte gebruik der Wet, in de Vragen 114 en 115.

HET TIENDE GEBOD.

Ex. 20 : 17: *Gij zult niet begeren uws naasten huis; gij zult niet begeren uws naasten vrouw, noch zijn dienstknecht, noch zijn dienstmaagd, noch zijn os, noch zijn ezel, noch iets dat uws naasten is.*

Deut. 5 : 21: *En gij zult niet begeren uws naasten vrouw, en zult u niet laten gelusten uws naasten huis, zijn akker, noch zijn dienstknecht noch zijn dienstmaagd; zijn os noch zijn ezel, noch iets dat uws naasten is.*

Vraag 113. *Wat eist van ons het tiende gebod?*

Antwoord. *Dat ook de minste lust of gedachte tegen enig gebod Gods in ons hart nimmermeer kome^a), maar dat wij te allen tijde van ganser harte aller zonde vijand zijn en lust tot alle gerechtigheid hebben b).*

a) Matth. 15 : 19v., Rom. 7 : 7v., Jak. 1 : 14v., Gal. 5 : 16, Kol. 3 : 5.

b) Ps. 51 : 12, Matth. 22 : 37; 1 Tim. 1 : 5.

Verklaring.

De uiterlijke dienst van God, die Hem door de liefde tot de naaste bewezen wordt, en die enerzijds in de plichten van de ondergeschikten tegenover hun superieuren, en omgekeerd, van die van de superieuren tegenover

„Onder-hoofden.” hun ondergeschikten bestaat, en anderzijds in de onderhouding van de dingen die van onze naaste zijn, is tot dusver verklaard in de vijf voorgaande geboden van de Tweede Tafel.

Nu volgt nog het laatste gebod, waardoor ons aangewezen en voorgeschreven wordt: de innerlijke dienst van God, die Hem door de liefde tot de naaste betoond worden moet, namelijk hoe onze begeerlijkheden getemperd en beheerst moeten worden, zodat niemand iets tegen de voorafgaande geboden bedenke en begere.

Om dan de rechte betekenis van dit gebod te begrijpen, zullen wij de volgende vragen verklaren.

1. Of dit slechts één gebod is, of twee geboden bevat.
2. Tot welk doel dit gebod gegeven is, en hoe het bij de andere geboden gevoegd wordt.
3. Wat daarin verboden wordt.
4. Wat daarentegen geboden wordt.

1. Of het gebod van de begeerlijkheid maar één gebod is, of dat het er twee zijn?

Zij die het beelden-gebod uit de Tien Geboden wegschrappen en scheuren - opdat het getal vol worde - het laatste gebod van de begeerlijkheid in tweeën, d.w.z. in het negende en tiende gebod. En zij maken tot het negende het gebod om niet de vrouw te begeren; en tot het tiende het gebod, om niet het huis en de andere dingen van de naaste te begeren. Maar dat dit *één gebod* is, wordt bewezen en is duidelijk:

1. Omdat het bij Mozes, Ex. 20 : 17 en Deut. 5 : 21 verschillend meegedeeld wordt.
2. Omdat het ook bij Mozes op beide plaatsen in één vers samengevoegd wordt.
3. Omdat wanneer Paulus dit gebod uitlegt, hij heel de tekst van Mozes inzake de begeerlijkheid in één gebod samenvat, Rom. 7 : 7: „Want ook had ik de begeerlijkheid niet geweten zonde te zijn, indien de wet niet zeide: Gij zult niet begeren.”
4. Omdat diezelfde *Roomsen* en anderen de begeerte naar het huis en de vrouw veelal bij hun uitleg samenvoegen, omdat zij n.l. merken, dat de begeerte naar de vrouw en het huis en naar alle andere dingen van de naaste geheel en al op enerlei manier verboden wordt; welke reden er hen kennelijk van overtuigt, dat dit of maar één gebod is, of dat er zoveel geboden inzake de begeerlijkheid geteld kunnen worden, als er begerenswaardige dingen door God genoemd en verboden worden.
5. Omdat alle *oude uitleggers*, zowel Joden als Christenen, wier namen al eerder bij de indeling van de Tien Geboden genoemd zijn, dat ook eendrachtig getuigen.

2. Tot welk doel dit gebod gegeven is, en hoe het bij de andere geboden gevoegd wordt.

Het oogmerk en doel, waartoe dit gebod ingesteld is, is opdat al onze affecten of genegenheden tegenover God en onze naaste oprecht mogen zijn, en gelijkvormig aan Gods wil, of: opdat wij innerlijk en volkomen de gehele Wet gehoorzaam zijn; hetgeen ook in alle andere geboden vereist wordt.

Nu zou iemand kunnen zeggen, *dat dit gebod overtollig is*, omdat het niets nieuws vereist boven hetgeen in de vorige geboden bevolen is.

Antwoord. Het is niet overtollig. Want het is bij de andere gevoegd *als* een regel en verklaring, waarnaar de innerlijke gehoorzaamheid aan de andere geboden moet verstaan worden; dat namelijk verboden worden, niet alleen de grove begeerlijkheden, waaraan de wil gehoorzaam is, maar ook de *allerkleinste verkeerde begeerlijkheden* en gedachten, waardoor onze harten tegen bepaalde geboden van God verzocht worden, hoewel daar de beraadslaging en instemming van *de wil niet bij komt*; en dat daarentegen geboden en van ons geëist wordt een allervolmaaktste gelijkvormigheid van de mens met God, en de gerechtigheid, waarnaar de mens geschapen was en die in Adam geweest is vóór de val. (Lansbergen. De grove begeerlijkheden waarbij toestemming komt, hebben de heidense wijsgeren wel erkend zonde te zijn, evenals dat ook de Roomsen doen. Maar noch de Wijsgeren noch de Roomsen geven toe, dat de tweede soort begeerlijkheid zonde is, die hier toch verboden wordt, als strijdig met de reinheid van hart, welke Gods gerechtigheid in ons vereist.) Daarom is dit gebod a.h.w. ten overvloede bij de andere geboden door God gesteld om gewichtige redenen, opdat de reinheid van Gods wet en de verkeerdheid van de menselijke natuur volkomen zou bekend worden. En daaruit blijkt ook, hoe dit gebod op een geschikte en ordelijke

manier met de andere samenhangt.

(Lansbergen. Want in de voorafgaande geboden heeft God die tweede en grove soort begeerlijkheid verboden; en hier verbiedt Hij die gedachten en begeerlijkheden, waarbij geen toestemming komt, maar die alleen ons hart enigszins kietelen, hoewel wij die verfoeien.)

3. Wat in dit gebod verboden wordt.

In dit gebod wordt de begeerlijkheid verboden, die in het Latijn *concupiscentia*, en in het Grieks *epithumia* heet. Begeerlijkheid is op zichzelf een natuurlijke begeerte en genegenheid tot dingen, die met de natuur overeenkomen. Deze wordt niet geheel en al verboden, maar in zoverre ze ongeregeld is en met de Wet Gods strijdt. Want er bestaat ook een geregelde begeerlijkheid, zoals alle begeerten van de uitwendige zintuigen en van de wil in onze onverdorven natuur geweest zijn vóór de val, en weer in onze natuur, als zij hersteld is, terugkomt; of: in de wedergeborenen; zoals er in David een geregelde of goede begeerte was, toen hij, Ps. 42 : 2, riep: „Gelijk een hert schreeuwt naar de waterstromen, alzo schreeuwt mijne ziel tot U, o God!"; Ps. 45 : 12: „Zo zal de Koning lust hebben aan uw schoonheid"; Ps. 119 : 40: „Zie, ik heb een begeerte tot Uw bevelen; maak mij levend door Uw gerechtigheid." En er is ook een ongeregelde of verkeerde begeerlijkheid; en dat is een ongeregelde lust, of begeerte, of een verkeerde genegenheid in het verstand, in de wil en in het hart, die strijdt tegen God, en die dingen begeert, die God in de Wet verboden heeft; of die geoorloofde dingen begeert, maar niet op die manier of tot dat doel, zoals het behoort. Deze wordt geheel en al verboden, hetzij er maar één slechte gedachte of begeerte zou zijn - zoals in dit Tiende Gebod -, of dat ze gepaard gaat met de toestemming van de wil, zoals in alle andere geboden. Want niet slechts een verkeerde genegenheid en begeerte, maar ook een verkeerde gedachte komt voort uit de erfzonde, en ook die is zonde; zoals God Zelf getuigt (Gen. 8 : 2: „Het gedichtsel van des mensen hart is boos van zijn jeugd aan"; en Paulus (Rom. 8 : : „Het bedenken des vleses is vijandschap tegen God"; zo ook, Rom. 7 : 7: „Ook had ik de begeerlijkheid niet geweten zonde te zijn, indien de Wet niet zeide: Gij zult niet begeren."

(Lansbergen, Bastingius. Om dit onderscheid te kennen te geven, heeft de Heere, Zich voegende naar het verstand van het onkundige volk, enkele voorbeelden van zo'n onbehoorlijke begeerlijkheid in het gebod voorgesteld: „Gij zult niet begeren uws naasten huis, vrouw, dienstknecht, dienstmaagd, os, ezel, noch iets dat uws naasten is." Want daarmee geeft Hij te kennen, dat niet alle, maar alleen de verkeerde begeerlijkheid hier verboden wordt. Want er is een natuurlijke begeerlijkheid, zoals naar spijs, drank enz., die geoorloofd is. Er is ook een begeerlijkheid naar grote en voortreffelijke dingen, zoals er (mogelijk) is een begeerte naar eens opzieners ambt, welke (begeerte n.l.) de Apostel prijst (1 Tim. 3 :. Maar de verkeerde begeerlijkheid en gedachte, die ons hart verlokkt, in strijd met Gods geboden, die wordt hier verboden. En die dingen zijn ons verboden te begeren, die in de voorafgaande geboden ons verboden zijn, waarvan hier alleen sommige voorbeelden worden bijgebracht, waaronder alle andere begrepen worden. Want het huis, de dienstknecht, de dienstmaagd en de os en ezel behoren bij het *achtste* gebod, de huisvrouw tot het *zevende*, en de andere dingen, die de naaste toebehoren, zoals zijn leven, goede naam en dergelijke, tot het *zesde* en *negende* gebod. En dit verschil dient men speciaal in acht te nemen, opdat wij niet zouden denken, dat de Schrift ons alle lust, begeerte en gedachten ontnemt. Want dan zou ze ons helemaal zonder besef en aandoening maken, zoals de redeloze dieren. Want een lust of begeerte vóór de val, die niet

met Gods wil in strijd was. En als er gezegd wordt, dat de begeerlijkheid (er) van nature, of dat ze natuurlijk is, dan betekent het een zaak, die wij niet bezitten krachtens schepping, maar die wij door de val over ons gebracht hebben.

Bezwaar. De affecten en begeerten, of genegenheden, om de dingen, die de natuur onderhouden, te begeren, en om de dingen, die de natuur bederven, te vermijden, zijn ook in de verdorven natuur geen zonde. Want het zijn dingen, die God schiep, en het zijn aandoeningen, die in zichzelf goed zijn. Dus is de begeerlijkheid geen zonde.

Antwoord. De begeerlijkheden en aandoeningen van de verdorven natuur zijn in zichzelf goed, uit het oogpunt dat het aandoeningen zijn, maar niet in zoverre het ongeordende en verkeerde aandoeningen zijn en zich tot dingen uitstrekken, die door God verboden zijn; hoedanig alle aandoeningen en begeerten van de verdorven natuur zijn: Omdat ze óf zich niet uitstrekken tot dingen, waartoe zij dat behoren te doen, óf niet worden gedreven tot dat doel en op die manier, zoals het behoort. En daarom zijn ze ook alle samen verkeerd, verdorven en zonden. Want een verkeerde boom kan geen goede vruchten dragen. Het feit, dat Eva lust en begeerte gehad heeft tot de vrucht des booms, is natuurlijk geweest, maar dat ze die begeerd heeft in strijd met Gods gebod, dat was een aandoening, die in zich verkeerd en zonde is.

Bezwaar 2. Hetgeen niet in onze macht ligt, om al dan niet in ons te zijn, dat is geen zondige begeerlijkheid is zo in ons, dat het niet in onze macht ligt om ze af te leggen, enz. Dus is ze geen zonde.

Antwoord. Het is niet waar, dat het geen zonde is, hetgeen in onze macht niet is, dat het er al dan niet is. Want de zonde wordt niet geacht of gerekend naar de vrijheid of noodwendigheid van onze natuur, maar naar de wil en wet van God. Want alles wat daartegen strijdt, is zonde, hetzij het door de mensen kan vermeden worden, ja dan neen. En God doet ons geen onrecht, als Hij ons verbiedt en in ons straft hetgeen wij niet kunnen vermijden. Want Hij had onze natuur zó kunnen scheppen, dat ze de zonde en ongeregelde aandoeningen kon vermijden. En het feit, dat onze natuur dat nu niet kan doen, maar dat ze noodzakelijk zondigt, nadat ze verdorven is - zoals een verkeerde boom noodzakelijk verkeerde vruchten draagt -, dat geschiedde door 's mensen eigen schuld. Want hij heeft zichzelf verdorven en over zich gebracht, dat hij noodzakelijk zondigt, en dat het hem onmogelijk is, om de begeerlijkheden te mijden of af te leggen.

Bezwaar 3. Hetgeen zonde is, dat maakt de mens schuldig aan de eeuwige dood. Maar de begeerlijkheid maakt de wedergeborenen niet schuldig aan Gods eeuwige toorn. *Want er is geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn, Rom. 8 :1.* Dus is, althans in de wedergeborenen, de begeerlijkheid geen zonde.

Antwoord. Het feit, dat de begeerlijkheid de wedergeborenen niet schuldig maakt aan Gods eeuwige toorn, of hen niet verdoemt, dat geschiedt niet, omdat de begeerlijkheid geen zonde zou zijn, of omdat ze in zichzelf de toorn Gods niet zou verdienen, maar dat geschiedt toevallig, d.w.z. uit genade en barmhartigheid van God, Die ze de gelovigen niet toerekent. Want op zichzelf en vanwege haar natuur zou ze de wedergeborenen evengoed verdoemen als anderen, indien de schuld niet door de genade weggenomen ware. En zo verdoemen ook de andere zonden de wedergeborenen niet; niet omdat ze geen zonden zijn, maar omdat ze vergeven zijn en ze de gelovigen om Christus' wil niet toegerekend worden.

Bezwaar 4. De erfzonde wordt in de Doop weggenomen. Dus is de begeerlijkheid geen zonde in degenen, die gedoopt zijn

Antwoord. De erfzonde wordt in de Doop niet helemaal weggenomen, maar alleen wat betreft de schuld, d.w.z. zó dat ze de gelovigen niet schuldig maakt aan de verdoemenis. Dus blijft steeds in de gedoopte hetgeen waaruit de erfzonde bestaat, dat is: de verdorvenheid zelve, en de genegenheid om te zondigen. En dat is het, wat de

Schoolgeleerden beweren, dat in de gedoopten weggenomen wordt, namelijk de gestalte der erfzonde, en dat de materie of stof der erfzonde in hen blijft.

Aanhoudend bezwaar. Wanneer de gestalte der erfzonde weggenomen is, dan wordt ook de zonde zelf weggenomen. Want de gestalte geeft aan een zaak haar wezen, enz. In de Doop wordt de gestalte der erfzonde weggenomen. Dus wordt ook de zonde zelve weggenomen.

Antwoord. De gestalte der erfzonde wordt bij de gedoopten niet helemaal weggenomen, maar wat de schuld aangaat. Want de gestalte der zonde bestaat uit twee dingen: het ene is een in strijd zijn met de Wet, of een onordelijkheid in het verstand, in de wil en in de werken van de mens; het tweede is de schuld van de persoon, die zondigt, of de verplichting ervan tot de eeuwige straffen. Het laatste daarvan wordt in dit leven door de genade en door de Doop weggenomen, maar het eerste blijft in de heiligen, zolang zij dit vlees omdragen; zoals de Apostel zelf over zichzelf klaagt, Rom. 7 : 23: „Ik zie een andere wet in mijne leden, welke strijdt tegen de wet mijns gemoeds”, enz. Dat de erfzonde door de Doop niet helemaal weggenomen wordt, verklaart ook de N.G.B., in art. 10.

4. Wat in dit gebod geboden wordt.

Zoals dit verbod „Gij zult niet begeren” een regel is voor alle andere *verboden*, zo is het gebod: „Gij zult liefhebben den Heere, uwen God, uit geheel uw hart, uit geheel uw ziel enz., en uwen naaste gelijk uzelf” een regel voor alle *geboden*. Daarom is dit gebod in dat verbod begrepen. En als een mens daarvan beroofd was, zou hij aan een steen of blok gelijk zijn, meer dan aan een mens. Daarom verbiedt de Heere niet de eerbare begeerten, maar die verkeerd zijn, en die ons hart verwekken tot ongeoorloofde dingen.) En het verontschuldigt ons niet, dat wij met deze zonden geboren worden. Want of een bepaalde zaak al of niet zonde is, moet men niet beoordelen op grond van onze natuur, maar op grond van Gods Wet. Want alles wat met Gods Wet in strijd is, is zonde, of wij daar nu mee geboren worden, ja dan neen (1 Joh. 3).

En zoals in alle geboden niet slechts verboden wordt hetgeen uit bepaalde oorzaken voortgebracht is, maar ook die oorzaken zelf, zo wordt hier mét de ongeregelde begeerlijkheid ook de *erfzonde zelf* verboden, als zijnde de oorzaak daarvan. En bovendien is de erfzonde nog een algemene schuld vanwege de val van Adam. En toch wordt hier eigenlijk de erfzonde verboden, omdat deze strijdt met de naastenliefde, en een begeerte is naar dingen, die de naaste kwaad doen. Hier wordt ook een ondeugd verboden, die daaraan tegengesteld is, n.l. *ongeregelde naastenliefde*, wanneer men om zijnentwil God veracht.

Een *vraag* (komt hier op, namelijk), *of verkeerd denken ook zonde is.*

Antwoord. Het is zonde, voor zover die gedachten gepaard gaan met een genegenheid om dat verkeerde na te volgen en te doen. Want dan strijdt het tegen dit gebod: „Gij zult niet begeren.”

De *Pelagianen* hebben vroeger geloofend, dat de begeerlijkheid zonde is, en zulks tegen de nadrukkelijke woorden van de Tien Geboden: „Gij zult niet begeren”, en in strijd met Paulus' getuigenis in Rom. 7 : 7: „Ik had de begeerlijkheid niet geweten zonde te zijn”, enz. Daarom zijn ze op tal van Synoden veroordeeld, die tegen de dwalingen van Pelagius en Coelestius vergaderden omtrent het jaar onzes Heeren 420; en later, zoals de Milaanse, de vijfde van Carthago en de Palestijnse in het Oosten. Van hun bewijzen waren dit de voornaamste.

Bezwaar 1. De dingen die van nature zijn, zijn geen zonden. De begeerlijkheid is er van nature, of (is) natuurlijk. Dus is ze geen zonde.

Antwoord.

1. De ongeregelde en kwade begeerlijkheid is er op zichzelf niet van nature. Want zij was er niet in de natuur vóór de val, maar is daarna toevallig bij de natuur gekomen; en dus is zij toevallig van natuur, omdat wij er nu mee geboren worden, of zij is van nature, d.w.z. zij is een toevallig kwaad, dat na de val nu onafscheidelijk de natuur, die in zichzelf goed is, aankleeft.

2. Het woord „natuurlijk” of hetgeen er van nature is, wordt hier op twee manieren opgevat. Wanneer er gezegd wordt, dat de dingen die er van nature, of die natuurlijk zijn, geen zonden zijn, dan betekent het een goede zaak, die door God in de natuur geschapen is, namelijk daaruit blijkt, dat hier de allergrootste reinheid en de volmaakte gerechtigheid van de mens geboden wordt, zoals *Adams* gerechtigheid was, waarin hij geschapen was, d.w.z. een volkomen kennis van God in het verstand, en een volkomen liefde in de wil en in het hart, en een uitnemend grote genegenheid en begeerte om God en Zijn bekende wil gehoorzaam te zijn, en om aan zijn naaste om Gods wil alle schuldige en behoorlijke diensten te bewijzen, en diens zaligheid te zoeken en voor te staan. In de Catechismus wordt dat in deze woorden uitgedrukt: „Dat wij te allen tijde van ganser harte aller zonde vijand zijn en lust tot alle gerechtigheid hebben.”

(Bastingius. Lansbergen. En dat is de zekere en ware medicijn, om de lustziekte uit de gedachten te verdrijven en die bij de gezonde gehoorzaamheid aan God te houden.

Allereerst moeten wij aller zonden van harte vijand zijn; en opdat zulks zou geschieden, is het nodig, dat wij alle geveinsdheid van ons weren en ook de geringste-zonden, die ons bekruipt en ons zouden willen ten val brengen, niet door de vingers zien, maar er ons steeds en bestendig zo tegen verzetten, dat wij zelfs voor de gedachte eraan vrezin en ons ontzetten. Daartoe strekt Gods vermaning bij de profeet Amos 5 : 15, als Hij zegt: „Haat het boze en hebt lief het goede”, en bij de profeet Zacharia 8 : 16v.: „Spreek de waarheid, een iegelijk met zijn naaste; oordeelt de waarheid en een oordeel des vredes in uwe poorten. En denkt niet de één des anderen kwaad in ulieder hart; en hebt een vals eed niet lief; want al deze zijn dingen, die Ik haat, spreekt de HEERE.” Met die woorden stelt God ons Zijn heilig voorbeeld voor, en vereist van ons, dat wij verplicht zijn om te vervloeken en een afkeer te hebben van al hetgeen Zijn heilige wil en wet wederstaat; zoals Hij altijd en volkomen alle kwaad haat en vervloekt. En Christus leert precies hetzelfde, wanneer Hij ons tot afsnijding van de lidmaten die ons op de weg der Godzaligheid hinderen, vermaant, Matth. 5 : 29v.: „Indien dan uw rechteroog u ergert, trek het uit en werp het van u; want het is u nut, dat één uwer leden verga en niet uw gehele lichaam in de hel geworpen worde. En indien uw rechterhand u ergert, houw ze af en werp ze van u; want het is u nut, dat één uwer leden verga en niet uw gehele lichaam in de hel geworpen worde.”

Ten andere eist God van ons in deze wet, waarin Hij de begeerlijkheid verbiedt, dat wij lust zullen hebben tot alle gerechtigheid. Het één laat zich uit het ander verstaan. Wanneer God het verkeerde verbiedt, dan gebiedt Hij daartegen(over) het goede. Zijn wij dus verplicht om het verkeerde te haten, dan volgt daaruit, dat wij alle gerechtigheid moeten liefhebben. Want zoals de verdorven natuur (volgens het getuigenis van de Apostel, Rom. 7 : 21-22 lust heeft tot het kwade en alle ongeoorloofde dingen begeert, zo is het ook, dat de volkomen vernieuwde natuur steeds en van harte de zonde vijand is, en lust heeft aan de wet Gods, of aan de gerechtigheid. Omdat de Heere dus in Zijn wet alle verkeerde genegenheden der verdorven natuur verbiedt, dan gebiedt Hij ongetwijfeld daartegen(over) een oprechtheid van alle genegenheden, welke bestaat in een gedurige verfoeiing der

zonden en een vlijt tot alle gerechtigheid. Tot die oprechtheid vermaant de Apostel de Efeziërs, als hij wil dat zij zullen wederom „vernieuwd worden in den geest huns gemoeds, en den nieuwen mens aandoen, die naar God geschapen is in ware rechtvaardigheid en heiligheid” (Ef. 4 : 34v.); en de Thessaloniëzen, wanneer hij leert, dat „dit de wil Gods is, (namelijk) hunne heiligmaking, dat een iegelijk wete zijn vat te bezitten in heiligmaking en ere, niet in kwade beweging der begeerlijkheid, gelijk als de heidenen, die God niet kennen” (1 Thess. 4 : 3-; en hij wenst hun het volgende toe: „De God des vredes Zelf heilige u geheel en al; en uw geheel oprechte geest en ziel en lichaam worde onberispelijk bewaard in de toekomst van onzen Heere Jezus Christus” (1 Thess. 5 : 2).

Zo moeten wij dus streven naar deze oprechtheid der genegenheden, opdat in ons plaatshebbe zowel de innerlijke als de uiterlijke liefde tot onze naaste. Want hoewel de Heere in Zijn wet op de overtreding van dit gebod geen burgerlijke of uitwendige straf gesteld heeft, is het toch wel zeker, dat de geestelijke straf daarop de eeuwige dood is. Want aangezien de begeerlijkheid zonde is (Rom. 7 : 5), en de bezoldiging der zonde de dood is (Rom. 6 : 2), is het duidelijk, dat ook de bezoldiging van de begeerlijkheid de dood is.

Vraag 114. Maar kunnen degenen, die tot God bekeerd zijn, deze geboden volkomenlijk houden?

Antwoord. Neen zij; maar ook de allerheiligsten, zolang als zij in dit leven zijn, hebben maar een klein beginsel dezer gehoorzaamheid a); doch alzo, dat zij met een ernstig voornemen niet alleen naar sommige, maar naar al de geboden Gods beginnen te leven b).

- a) 1 Kon. 8 : 46, Pred. 7 : 20, Ps. 19 : 13, Matth. 6 : 12, Rom. 7 : 14v., Fl 3 : 12-14; 1 Joh. 1 : 8-10.
b) Luk. 1 : 6, Rom. 7 : 22, Jak. 2 : 10v.

Verklaring.

Nu de Tien Geboden tot dusver uitgelegd zijn, bleven er nog twee vragen over, die tot het „stuk” van Gods wet behoren, namelijk: In hoever de wet Gods onderhouden kan worden, en 9. Welke het gebruik der wet is, of: Waartoe de wet nuttig is, aangezien we die in dit leven niet kunnen volbrengen. Op die vragen wordt in de Vragen 114 en 115 van de Catechismus een antwoord gegeven. Allebei moeten ze dus wat breder verklaard worden.

8. In hoever Gods wet mogelijk is, en door de wedergeborenen kan gehouden worden.

Teneinde deze vraag goed te verklaren en te verstaan, moet men een onderscheid maken tussen de menselijke natuur, zoals die is, óf nog oprecht en gaaf, óf gevallen, óf weer door Christus hersteld.

1. Het was de menselijke natuur, toen zij nog gaaf was en niet gezondigd had, mogelijk om de gehele wet volkomen te houden. Want de mens was geschapen naar Gods beeld in volmaakte heiligheid en gerechtigheid. Want hij kan Gods wet geheel en al in alle delen en allervolkomenst volbrengen; zoals nu nog de heilige Engelen dat kunnen.

2. Maar de volbrenging van de wet is voor de gevallen en verdorven natuur van de mens zo onmogelijk, dat ze zelfs niet eens aan een gehoorzaamheid kan beginnen, die aan God behaagt, Gen. 8 : 21: „Want het gedichtsel van 's mensen hart is boos van zijn

jeugd aan”; Jer. 13 : 23: „Zal ook een Moorman zijn huid veranderen? Of een luipaard zijne vlekken? Zo zult gijlieden ook kunnen goed doen, die geleerd zijt kwaad te doen”; Matth. 7 : 18: „Een kwade boom kan geen goede vruchten voortbrengen”; Rom. 14 : 23: „Al wat uit het geloof niet is, dat is zonde”; Ef. 2 : 1: „Gij waart dood door de misdaden en de zonden”; 2 Kor. 3 : 5: „Wij zijn van onszelf niet bekwaam om iets te denken als uit onszelf”; zoals dat bij de Vijfde vraag al eerder bewezen is.

3. In de Catechismus geldt de vraag vooral de menselijke natuur, zoals die door Christus weer hersteld is, of deze namelijk de Wet volbrengen kan, en dat niet in Christus alleen, maar ook in haarzelf. En daarop wordt zeer terecht geantwoord: Allereerst, dat de wedergeborenen dat in dit leven niet kunnen doen; en daarnaast, dat zij echter toch niet nalaten om ongeveinsd niet alleen naar sommige, maar ook naar alle geboden van God te leven. Want hoewel de wedergeborenen beginnen om aan God gehoorzaam te zijn, d.w.z. een voornemen en ijver hebben, die wel niet geveinsd, maar flauw is en die strijdt met de verkeerde genegenheden, aandoeningen en begeerten, toch kunnen zij geen volmaakte gehoorzaamheid aan God bewijzen, omdat de kennis Gods of de liefde niet zo groot en ernstig is als de wet vereist (1 Kor. 13). Want in dit leven wordt onze natuur nimmer volkomen vernieuwd, noch wat betreft de kennis Gods, noch wat de genegenheden aangaat, om aan God gehoorzaam te zijn. Ook worden de wedergeborenen niet steeds geregeerd door de Heilige Geest, maar worden zij soms door God - teneinde hen te beproeven, te kastijden of te vernederen - voor een (bepaalde) tijd verlaten; hoewel zij tenslotte stellig weer tot bekering geroepen worden, opdat zij niet zouden verloren gaan. Van die onvolkomenheid spreekt de Schrift overal, zoals in Ps. 143 : 2: „En ga niet in het gericht met Uwen knecht; want niemand die leeft, zal voor Uw aangezicht rechtvaardig zijn”, en in Ps. 130 : 3: „Zo Gij, HEERE, de ongerechtigheden gadeslaat: Heere, wie zal bestaan?”; Job 4 : 18: „Zie, op Zijn knechten zou Hij niet vertrouwen; hoewel Hij in Zijn engelen klaarheid gesteld heeft. (Vers 19:) Hoeveel te min op degenen die lemen huizen bewonen, welker grondslag in het stof is. Zij worden verbrijzeld voor de motten”; 1 Kon. 8 : 46: „Geen mens is er, die niet zondigt”; Spr. 20 : 9: „Wie kan zeggen: Ik heb mijn hart gezuiverd, ik ben rein van mijne zonde?”; Jak. 3 : 2: „Wij struikelen allen in vele”; 1 Joh. 1 : 8: „Indien wij zeggen, dat wij geen zonde hebben, zo verleiden wij onszelf, en de waarheid is in ons niet.” Daarvan spreken ook de *klachten en gebeden* van de Godzaligen, Rom. 7 : 18v.: „Ik weet, dat in mij, dat is in mijn vlees, geen goed woont; want het willen is wel bij mij, maar het goede te doen, dat vind ik niet. Want het goede, dat ik wil, doe ik niet, maar het kwade, dat ik niet wil, dat doe ik”; en in vers 24: „Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezès doods?” En in Mark. 9 : 24: „Ik geloof, Heere, kom mijn ongelovigheid te hulp.” En de heiligen bidden dagelijks: „Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onzen schuldenaren”, Matth. 6 : 12.

(Lansbergen. Hetzelfde wordt ook bewezen door de *belijdenis* en het leven van alle heiligen. Hun belijdenis onder het Oude Testament luidt als volgt. Job belijdt dit (9 : 2v.): „Waarlijk, ik weet dat het zo is; want hoe zou de mens rechtvaardig zijn bij God? Zo Hij lust heeft om met hem te twisten, niet één uit duizend zal hij hem beantwoorden.” David (Ps. 130): „Zo Gij, HEERE, de ongerechtigheden gadeslaat: Heere, wie zal bestaan?” En elders (Ps. 143): „En ga niet in het gericht met Uwen knecht; want niemand die leeft, zal voor Uw aangezicht rechtvaardig zijn.” Jesaja (64): „Wij allen zijn als een onreine, en al onze gerechtigheden zijn als een wegwerpelijk kleed; en wij vallen allen af als een blad, en onze misdaden voeren ons henen weg als een wind.” Daniël (9): „Wij hebben gezondigd, en hebben onrecht gedaan, en goddeloos gehandeld

en gerebelleerd, met af te wijken van Uwe geboden en van Uwe rechten.” En onder het Nieuwe Testament: Petrus (Hand. 15 : 10): „Wat verzoekt gij God, om een juk op den hals der discipelen te leggen, hetwelk noch onze vaders, noch wij hebben kunnen dragen?” En dan spreekt hij daar over de Wet in het algemeen, welke niet één van de Aartsvaders of der Apostelen volkomen heeft kunnen houden. Want het feit, dat sommigen willen beweren, dat de Apostel daar spreekt over de wet der ceremoniën alleen, dat is niet tegen ons. Maar al was dat al waar, dan wordt daaruit toch door een vast besluit geconcludeerd, dat hij die de uiterlijke ceremoniën niet volkomen houden kan, waarvan de onderhouding lichter valt, ook niet volkomen de bevelen van de Tien Geboden zal kunnen houden. Paulus' belijdenis luidt als volgt, Rom. 7 : 1: „Het goede, dat ik wil, doe ik niet, maar het kwade, dat ik niet wil, dat doe ik.” Want het feit, dat sommigen daarvan willen beweren, dat de Apostel niet over zichzelf, maar over iemand anders spreekt, dat bezit geen enkele schijn van waarheid. En nog zwaarder dwalen zij, die beweren, dat hij hier in zijn persoon de woorden en redenen van hen voorstelt, die *nog niet wedergeboren* zijn. Want de woorden, die erop volgen (vers 2): „Ik heb een vermaak in de wet Gods naar den inwendigen mens”, én (vers 2: „Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?” enz., kunnen op generlei wijze aan de onwedergeborenen toegeschreven worden. Johannes' belijdenis luidt (1 Joh. 1): „Indien wij zeggen, dat wij geen zonde hebben, zo verleiden wij onszelf, en de waarheid is in ons niet.” De Apostel wil daarmee zeggen, dat niet alleen andere mensen zondaars zijn, maar hij rekent zichzelf er ook nog onder. En zoveel zij gezegd over de belijdenis der heiligen.

Nu volgt (nog) *hun leven*, waardoor het gezegde mede bewezen wordt. *Abel* wordt door Christus Zelf „rechtvaardig” genoemd (Matth. 23 : 3, maar toch getuigt de Apostel aan de Hebreëen (11 :, dat hij niet uit de werken gerechtvaardigd is, maar door het geloof. Van *Noach* schrijft Mozes (Gen. 6; 8v.), dat hij een „rechtvaardig, oprecht man was in zijne geslachten”, die „met God wandelde.” En toch werd hij daarom niet behouden, maar omdat hij „genade gevonden had in de ogen des HEEREN.” En dat ook hij de wet Gods niet volkomen heeft kunnen houden, verklaart Mozes, wanneer hij schrijft (Gen. 9 : 2, dat hij na de zondvloed dronken geworden is van wijn, en ontbloot in zijn tent neerlag. „*Abrahams* rechtvaardigheid” wordt in de Schrift zeer geprezen, maar „niet uit de werken”, zoals de Apostel uitvoerig aantoonst in Rom. 4 (Rom. 4). Van *Lot* schrijft Petrus, dat hij rechtvaardig was (2 Petrus 2): en dat hij zijn rechtvaardige ziel kwelde door het zien en horen van de ongerechte werken van de Sodomieten. Maar terstond na de ondergang en vernietiging van Sodom en de omliggende steden, waarvan hij verlost was, heeft hij zich met onmatig wijn-drinken besmet, en tevens met lelijke bloedschande (Gen. 19 : 3). *Mozes*, een profeet Gods, wiens gelijke in Israël niet is opgestaan en door wie God de wet Zelf gegeven heeft, heeft toch die wet niet volkomen gehouden. Want God Zelf getuigt (Num. 20 : 11v.), dat hij uit wantrouwen Zijn geboden niet volkomen heeft uitgevoerd; waarom hij ook buiten het beloofde land gesloten werd. De Schrift getuigt van *Job*, dat hij een man was, oprecht en vroom, Godvrezende en wijkende van het kwaad (Job 1), maar ze vertelt ook zijn zonden, die niet gering waren; namelijk, dat hij de dag van zijn geboorte vervloekt heeft (Job 3 : en dat hij tegen God en de natuur gestreden heeft, omdat hij zijn leven ontvangen had en dat behouden werd. *David*, een man naar Gods hart (2 Sam. 11 : 4; id. 24) heeft met overspel, doodslag en de volkstelling de wet van God dusdanig overtreden, dat hij Gods rechtvaardige gramschap over zich gehaald heeft. Onder het Nieuwe Testament schrijft Lukas van *Zacharias* en *Elizabeth*, dat zij beiden rechtvaardig waren voor God (Luk. 1): wandelende in al de geboden en rechten des Heeren onberispelijk; en toch wordt Zacharias (vers 20) door de Engel bestraft om zijn ongelovigheid, waarom hij ook

voor een tijd stom gemaakt werd. Ook nadat de apostel *Petrus* de gave des Heiligen Geestes ontvangen had, heeft hij zo geveinsd (Gal. 2 : 13v.), dat hij zijn voeten niet recht droeg, en is daarom ook in het openbaar door de apostel Paulus bestraft. Ja, ook *Paulus* zelf, dat uitverkoren vat, was niet vrij van zijn zonden en gebreken. Want dat bewijst zijn reeds aangehaalde belijdenis, en bovendien de twist (Hand. 15 : 3), die tussen hem en Barnabas zo hoog opliep, dat onder hen een verbittering ontstond, d.w.z. dat zij tegen elkaar zo verbitterd waren, dat zij van elkander gescheiden zijn. En van die tijd af kon hij de wet Gods nog niet volkomen houden, hoewel sommigen dat echter menen te kunnen aantonen uit die tekst, waar hij schrijft (2 Tim. 4): dat hij, toen hij haast sterven ging, dat hij „den goeden strijd gestreden, den loop geëindigd”, en het „geloof behouden” had. Want daarop laat zich gemakkelijk antwoorden, dat de Apostel dat daarom zo flink en stoutmoedig geschreven heeft, omdat hij door de hope eraan vasthield, dat hij in het geloof standvastig zou sterven. Want eigenlijk en metterdaad was de strijd nog niet volstreden, omdat de laatste doodsstrijd nog overbleef. Dus is het duidelijk uit- de belijdenis en op grond van het leven van al de allerheiligsten onder het Oude en Nieuwe Testament, dat er nooit één van hen allen geweest is, die de Wet van God volkomen heeft gehouden. En daarom volgt daaruit, met een noodzakelijke conclusie, dat het onmogelijk is, dat één der wedergeborenen de Wet van God volkomen kan houden.

Bovendien wordt in het antwoord van de Catechismus aangewezen, wat men aan de wedergeborene toe mag schrijven betreffende de onderhouding van de Wet in dit leven; namelijk deze drie dingen:

1. Een klein beginsel van deze volmaakte gehoorzaamheid.
2. Een ernstig en ongeveinsd voornemen om de Wet te gehoorzamen.
3. Dat zij niet alleen naar sommige, maar ook naar alle geboden Gods beginnen te leven.

Daarvan leert Paulus, 1 Tim. 1 : 5: „Het einde des gebods is liefde uit een rein hart en uit een goede consciëntie en uit een ongeveinsd geloof”; 1 Joh. 3 : 18: „Mijn kinderkens, laat ons niet liefhebben met het woord noch met de tong, maar met de daad en waarheid”, en Jak. 2 : 10v.: „Want wie de gehele Wet zal houden, en in één zal struikelen, die is schuldig geworden aan alle. Want Die gezegd heeft: Gij zult geen overspel doen, Die heeft ook gezegd: Gij zult niet doden. Indien gij nu geen overspel zult doen, maar zult doden, zo zijt gij een overtreder der Wet geworden.”

Dat bevestigt de apostel Paulus met zijn eigen voorbeeld, Titus 3 : 13v.: „Broeders, ik acht niet, dat ik zelf het gegrepen heb. Maar één ding doe ik, vergetende hetgeen dat achter is, en strekkende mij tot hetgeen dat voor is, jaag ik naar het wit tot den prijs der roeping Gods, die van boven is in Christus Jezus.” De Apostel gebruikt hier een gelijkenis, door het leven der heiligen bij een loopbaan - en dat: zeer geschikt! - te vergelijken. Want 1. zoals voor de hardlopers een vaste baan bereid is, waar buiten zij niet mogen lopen, zo is aan de wedergeborenen de Wet gegeven, waarnaar zij hun gangen moeten richten. 2. Zoals de hardlopers vaardig en vlug zijn, en hun loop, om enige verhindering, niet gemakkelijk onderbreken, maar alles overwinnende, in hun loop volharden, totdat zij het einde en doel bereikt zullen hebben, zó doen ook de wedergeborenen er hun best voor, dat zij alle hindernissen opzij schuiven, en al hun ijver aanwenden om God te dienen. Want zij trachten de Wet van God niet traag of geveinsd te houden, maar beginnen met een ernstig en ongeveinsd voornemen, naar al Gods geboden te leven, en blijven niet stilstaan, eer zij aan de dood gekomen zijn, die het einde is van de loopbaan huns levens.

En hoewel dus de wedergeborenen de Wet van God in Christus volkomen volbrengen,

enerzijds omdat hun de volkomen genoegdoening van Christus toegerekend wordt, en anderzijds omdat in hen een waarachtige gehoorzaamheid - zowel innerlijk als uiterlijk - naar alle geboden van God door de Heilige Geest begonnen wordt, toch is en blijft hun een volkomen volbrenging onmogelijk. Want zij gevoelen zelf wel, dat ze menigmaal veel dingen doen, die in strijd zijn met Gods Wet, en dat ook hetgeen zij naar de Wet Gods doen, zo onvolkomen is, dat het in het oordeel van God niet bestaan kan, noch Gode behagen kan, tenzij door de toerekening van Christus' volmaakte genoegdoening; hetgeen ook, naast de teksten der Heilige Schrift die al aangehaald zijn, Jesaja getuigt in hoofdstuk 64 : 6: „Wij allen zijn als een onreine, en al onze gerechtigheden zijn als een wegwerpelijk kled.”

Zo zijn en blijven dus in de wedergeborenen menigmaal vele zonden (over), namelijk de erfzonde, veel dadelijke zonden, onwetendheden, nalatigheden en zwakheden, welke zonden zij ook zelf belijden en beschreien (vgl. N.G.B., art. 15 en D.L., V, art. 1enz).

Toch is er een groot onderscheid tussen de wedergeborenen en de onwedergeborenen, als zij zondigen.

Want ten eerste: In God blijft steeds het voornemen om de uitverkorenen zalig te maken, hoewel zij zo menigmaal zondigen. Ten tweede: Het is zeker, dat de wedergeborenen zich tenslotte bekeren zullen. Ten derde: De wedergeborenen behouden, ook zelfs te midden van de zonden, steeds een beginsel en zaad van het ware geloof en van de boetvaardigheid, dat nu eens groter en sterker is, en zó tegen de zonde strijdt, dat zij niet in dwalingen tegen het fundament, of in zonden tegen het geweten vervallen; en dan weer is het kleiner en flauwer, en wordt voor een tijd door de verzoeken overwonnen, maar toch zo, dat zij, die eens werkelijk bekeerd zijn, niet meer geheel en al van God afvallen. Maar inzake de goddelozen heeft God zo'n voornemen niet, en ook is het niet zeker, dat zij zich uiteindelijk zullen bekeren. Ook hebben zij geen beginsel der ware gehoorzaamheid, maar zij zondigen met hun ganse wil, stellen zich moedwillig tegen God, en gaan tenslotte verloren, tenzij zij zich bekeren.

De Wederdopers en dergelijke brengen tegen de onvolmaaktheid der werken in de wedergeborenen deze bezwaren in.

Bezwaar 1. De werken van de Heilige Geest kunnen niet onvolmaakt zijn. Welnu, de goede werken der wedergeborenen zijn werken van de Heilige Geest. Dus volgt daaruit noodzakelijk, dat ze volmaakt zijn, ook in zichzelf aangemerkt.

Antwoord. De werken, die geheel van de Heilige Geest zijn, die moeten rein en volmaakt zijn. Maar de goede werken der wedergeborenen zijn niet helemaal, maar zó van de Heilige Geest, dat ze tevens ook werken van mensen zijn, die onvolkomen wedergeboren zijn. Dus volgt alleen dit daaruit, dat de werken der heiligen rein zijn, in zover ze door de Heilige Geest ingegeven worden en geschieden, maar niet in zover ze ook werken van de mensen zijn, die nog met veel gebreken en smetten beladen zijn.

Bezwaar 2. De werken van hen, die aan Christus' beeld gelijkvormig zijn, kunnen niet onvolmaakt zijn. De heiligen zijn in dit leven aan Christus gelijkvormig door de vernieuwing. Dus kunnen de werken van hen niet onvolmaakt zijn.

Antwoord. Zij die aan het beeld van Christus volkomen gelijkvormig zijn, kunnen geen onvolkomen werken hebben. Maar de heiligen zijn, zolang zij hier (op aarde) leven, aan het beeld van Christus niet volkomen, maar ten dele gelijkvormig. Want zoals de kennis is, zo is ook de liefde en de gelijkvormigheid aan Christus bij de heiligen. „Want wij kennen ten dele”, zegt de Apostel in 1 Kor. 13 : 9.

Bezwaar 3. Voor de heiligen is er geen verdoemenis, Rom. 8 : 1. Dus zijn hun werken volmaakt goed, ook in zichzelf aangemerkt.

Antwoord. Dat volgt daaruit nog niet. Want de reden waarom er voor de heiligen geen verdoemenis is, is niet de volmaaktheid van hun werken, maar Christus' voldoening, die hun door het geloof wordt toegerekend. Maar alleen dit volgt eruit, dat de werken der heiligen volmaakt zijn en in het oordeel Gods niet als onrein verdoemd worden, óf in zichzelf, óf uit het oogpunt van Christus' toegerekende volmaaktheid.

Bezwaar 4. De gestrengheid van Gods rechtvaardigheid geeft aan werken, die onvolkomen goed zijn, geen vergelding. Maar Christus zal in het oordeel aan een ieder vergelden, en zo ook aan de heiligen, naar zijn werken. Dus zijn de werken der heiligen zo volmaakt, dat ze in het oordeel Gods kunnen bestaan.

Antwoord. Er is tweërlei vergelding der werken. De éne geschiedt volgens de Wet, en de andere volgens het Evangelie. Volgens de Wet worden geen werken vergolden, die onvolmaakt zijn. Want die oordeelt op voorwaarde van een volkomen gehoorzaamheid. Maar wanneer Christus de werken der heiligen vergeldd³ zal Hij niet volgens de Wet, of volgens de volmaaktheid der werken oordelen, maar volgens het Evangelie, of volgens de voorwaarde van het geloof, of volgens Zijn eigen gerechtigheid, die hun toegerekend en toegeëigend wordt. En toch zal Hij hen oordelen naar hun werken, als naar publieke tekenen en getuigenissen van het geloof, waaruit ze voortgekomen zijn, en hetgeen de werken, als vruchten daarvan, betonen in hen geweest te zijn.

Bezwaar 5. De Heilige Schrift schrijft aan de werken der heiligen een volmaaktheid toe, zoals Ps. 111 : 1: „Ik zal den HEERE loven van ganser harte”, en zo ook Ps. 119 : 2 en 10; Gen. 6 : 9: „Noach was een rechtvaardig, oprecht man in zijn geslachten. Noach wandelde met God”; 2 Kon. 20 : 3: „Ik heb voor Uw aangezicht in waarheid en met een volkomen hart gewandeld”; 2 Kron. 15 : 17: „Het hart van Asa was volkomen al zijne dagen”; vgl. ook Matth. 5 : 48, Kol. 1 : 28; 2 Kor. 12 : 9; 2 Tim. 3 : 17 enz. Dus zijn de werken der heiligen volmaakt.

Antwoord. Deze en soortgelijke teksten spreken van een volmaaktheid der delen en niet der trappen van gehoorzaamheid in de heiligen (d.w.z. dat zij aan al Gods geboden gehoorzaam waren, maar niet volkomen), en spreken van de oprechtheid en ongeveinsdheid ervan, welke tegenover de huichelarij en veinzing der Godzaligheid gesteld wordt. Want de heiligen verkrijgen in dit leven nimmer de volmaaktheid der trappen, d.w.z. de graad van volmaakte gehoorzaamheid, die de Wet vereist. Maar zij hebben een beginsel van de volkomen gehoorzaamheid en onderdanigheid jegens God, in al Zijn geboden. En toch behagen zij Gode niet om dat beginsel van hun aangevangen gehoorzaamheid, maar om de volmaakte gerechtigheid van Christus, die hun toegerekend wordt. En zij zijn voor God volmaakt in zichzelf, door de volmaaktheid der delen, d.w.z. omdat zij alle delen der Godzaligheid gaan beoefenen. Maar in Christus zijn zij volmaakt, ook wat de volmaaktheid der trappen betreft, d.w.z. omdat hun de volmaakte gerechtigheid van Christus door het geloof toegerekend wordt; zoals geschreven staat in Kol. 2 : 10: „Gij zijt in Hem volmaakt”, en in 1 Kor. 1 : 30: Christus „is ons van God geworden wijsheid, en rechtvaardigheid en heiligmaking en verlossing.”

Aanhoudend bezwaar. De volmaaktheid der trappen wordt in de Heilige Schrift ook aan de heiligen toegekend, 1 Kor. 2 : 6: „Wij spreken wijsheid onder de volmaakten”, 1 Kor. 14 : 20: „Wordt in het verstand volmaakt”; zo ook Ef. 4 : 13, Fit. 3 : 15 en Hebr. 5 : 14. Dus kunnen zij, de Wet volkomen houden.

Antwoord. In die teksten worden volmaakten genoemd, niet zij die volkomen aan de Wet gelijkvormig zijn, maar die meer licht en verzekering hebben als andere zwakken, en daarom ook groter ijver hebben, die door oefening bevestigd is, om God gehoorzaam te zijn, de vleeselijke lusten te bestrijden en het kruis te dragen. Want aldus wordt die volmaaktheid verklaard, Hebr. 5 : 14, Ef. 4 : 14: „Opdat wij niet meer kinderen zouden

zijn, die als de vloed bewogen en omgevoerd worden met allen wind der leer”, Fa. 3 : 12: „Niet dat ik het alrede gekregen heb of alrede volmaakt ben”; en Rom. 7 : 18: „Het willen is wel bij mij, maar het goede te doen, dat vind ik niet.” En dus wordt die volmaaktheid niet volkomen bedoeld, maar alleen ten opzichte van de zwakken, echter niet ten opzichte van Gods Wet.

Bezwaar 6. Er staat in Ps. 119 : 51: „Ik ben van Uw wet niet afgeweken”, en in Ps. 7 : 9: „Richt mij, HEERE, naar mijn gerechtigheid, en naar mijn oprechtheid, die bij mij is.” Dus kunnen de wedergeborenen in het oordeel Gods hun werken aanvoeren, als volkomen aan de Wet van God gelijkvormig.

Antwoord. Deze en soortgelijke teksten kennen aan de heiligen in dit leven niet een volkomen gelijkvormigheid aan de Wet toe (want anders zouden ze in strijd zijn met de al eerder aangehaalde teksten, ten bewijze van de onvolmaaktheid der heiligen), maar een gerechtigheid van de goede consciëntie, zonder welke het geloof niet bestaan kan, zoals men ook geen goed geweten hebben kan zonder geloof; zoals geschreven is, 1 Tim. 1 : 18v.: „Strijd den goeden strijd, houdende het geloof, en een goede consciëntie, welke sommigen verstoten hebbende, van het geloof schipbreuk geleden hebben.” Want de heiligen vrezen de rechterstoel niet, en zij troosten zich door het geweten, dat ze oprecht gewandeld hebben. Maar toch echt niet, omdat zij dat tegen(over) het oordeel Gods zouden willen stellen, of omdat zij zich van geen enkele zonde bewust zijn (want als zij dat bemerken, roepen zij - met Ps. 143 : 2 en id. 130 : 3 - uit: „Ga niet in het gericht met Uwen knecht”, „Zo Gij, HEERE, de ongerechtigheden gadeslaat, Heere, wie zal bestaan?”), maar omdat zij een ernstige en ongeveinsde ijver en voornemen hebben, om Gode gehoorzaam te zijn, en omdat ze stellig weten, dat hun zonden bedekt, en door Christus' bloed gewassen zijn; ook, dat hun begonnen gehoorzaamheid Gode om Christus' wil behaagt, en door Hem met beloningen, volgens de beloften des Evangelies, uit genade zullen worden vereerd.

Bezwaar 7. 1 Joh. 3 : 9: „Een iegelijk die uit God geboren is, die doet de zonde niet; want Zijn zaad blijft in hem; en hij kan niet zondigen, want hij is uit God geboren.” Dus (zo zeiden vroeger de Pelagianen en de Katharen - d.w.z. gereinigden -, en heden ten dage de Wederdopers en Perfectionisten) is de nieuwe gehoorzaamheid in de wedergeborenen volmaakt en zonder zonde.

Antwoord. Die tekst wordt verkeerd verstaan en uitgelegd. Want Johannes bedoelt met die woorden „die doet de zonde niet” niet, dat hij geen zonde heeft of in het geheel niet zondigt (want hij had in het eerste en tweede hoofdstuk al geleerd, dat ook de allerheiligsten niet zonder zonde waren!), maar dat de zonde in hem niet heerst, en dat hij niet in de zonde volhardt. Want zoiets zou het geloof en de ware Godzaligheid bij de heiligen wegnemen. Dat de woorden „zonde doen” en „zondigen” in die tekst zó op te vatten zijn, blijkt uit de voorafgaande verzen 6 en 8. Want daar staat: „Een iegelijk die zondigt, die heeft Hem niet gezien en heeft Hem niet gekend”; én: „Die de zonde doet, is uit den duivel.” En daaruit dient één van beide geconcludeerd te worden, namelijk dat óf de wedergeborenen die nog bepaalde zonden hebben, God nooit hebben gezien of gekend, en dat zij uit de duivel zijn; óf men zal moeten toegeven, dat zij geen zonde doen en niet kunnen zondigen. Het eerste te beweren, strijdt geheel en al tegen de Schrift en tegen hetgeen daar over de gesteldheid der wedergeborenen geleerd wordt. Dus volgt het andere, n.l. dat, zoals Johannes zegt, die uit God geboren is, niet zondigt, noch zondigen kan. Niet, dat Johannes loochenen wil, dat er enig gebrek bij de wedergeborenen aanwezig is, maar de ware betekenis van die woorden is, dat (zoals de Schrift in Rom. 6 : 12v. en 19 spreekt) de wedergeborenen de zonde niet over zich laten heersen, dat zij hun leden niet overgeven aan de ongerechtigheid, dat zij niet verkeren in de begeerlijkheden

huns vleses, noch de wil des vleses en der gedachten volbrengen; zoals de kinderen der ongehoorzaamheid, in wie de satan werkt, zoals Paulus zegt (Ef. 2 : 2v.). Dus zondigen de wedergeborenen niet, en nog veel minder zondigen zij tegen de Heilige Geest, van welke zonde Johannes (1 Joh. 5 : 16 en 17) mede vrij weet. Daarom is er niet gezegd, dat zij geen verdorvenheid of zonde meer hebben. Want die zich zoiets vermeten, scheldt Johannes voor leugenaars (1 Joh. 1 : 8 en 10).

Bezwaar 8. Hetgeen gemakkelijk te onderhouden is, dat kan volkomen onderhouden worden. De geboden der Wet zijn licht en niet zwaar om te onderhouden. Want dat verklaren de volgende teksten, Matth. 11 : 30: „Mijn juk is zacht en Mijn last is licht”, en 1 Joh. 5 : 3: „Dit is de liefde Gods, dat wij Zijne geboden bewaren. En Zijn geboden zijn niet zwaar.” Dus kunnen ze ook volkomen onderhouden worden.

Antwoord. Niet alles wat gemakkelijk te doen valt, kan altijd volkomen gedaan worden. Het valt een kind van zes jaar gemakkelijk om te lopen, maar toch kan het niet zo ver of zo flink lopen als een man. Zo valt het de wedergeborenen niet zwaar of pijnlijk om zich te begeven tot het dragen van Christus' juk, en tot onderhouding van Gods geboden. Maar om Christus' juk met een volkomen wakkerheid te dragen en Gods geboden in alle opzichten perfect te houden, zonder ooit in het allerminst in woorden, werken of gedachten daartegen te overtreden, ligt in dit leven niet in hun vermogen, ook al zijn zij steeds verplicht om te bidden om de vergeving van hun zonden, volgens het algemene bevel dat Christus aan al Zijn jongeren, zonder enige uitzondering, gegeven heeft, Luk. 11 : 4, Matth. 5 : 12; hoewel zij van de vloek der Wet door Christus bevrijd, uit kracht van de vrijwillige Geest, in de weg van 's Heeren geboden vrijwillig voortgaan, Gal. 3 : 13 en id. 5 : 18 en 22.

Bezwaar 9. 1 Joh. 2 : 5: „Zo wie Zijn Woord bewaart, in dien is waarlijk de liefde Gods volmaakt.” Velen bewaren Gods Woord. Dus is in velen de liefde Gods volkomen, d.w.z.: Velen kunnen het gebod van Christus inzake de liefde, of de Wet, volkomen onderhouden. Want de liefde is de vervulling der Wet, en de band der volmaaktheid, Rom. 13 : 10, Kol. 3 : 14.

Antwoord. Het is één zaak, om het Woord van God te bewaren, en een andere zaak, om Gods geboden volkomen te onderhouden. Weliswaar overtreedt iemand, in zover hij het Woord van God bewaart, dat niet. Maar het gaat erom, of hij die het bewaart, het in alles volkomen bewaart, en het niet overtreedt. Johannes zegt niet: „Wie Zijn Woord in alles volkomen bewaart”, maar: „Wie Zijn Woord bewaart.” Nu spreekt de Heere Christus mede bij dezelfde Johannes, in diens Evangelie (Joh. 17): „Ik heb Uw Naam - zo spreekt Hij tot de Vader! - geopenbaard den mensen, die Gij Mij uit de wereld gegeven hebt, en zij hebben Uw Woord bewaard.” Daarmee wil Christus niet zeggen, dat Zijn discipelen, aan wie Hij hier herinnert, vóór Zijn hemelvaart, toen zij nog met Hem wandelden, de Wet Gods volkomen hebben onderhouden. Want men moet toegeven, dat zij tot die tijd nog onvolkomen zijn geweest. Dus de ware betekenis van die aangevoerde tekst is, dat de Apostel daar in geen geval handelt tegen hen, die nog enig zondig gebrek bij zich hebben en Gods Wet niet volkomen onderhouden - want hij zegt tevoren (1 Joh. 1): „Indien wij zeggen, dat wij, geen zonde hebben, zo verleiden wij onszelven” -, maar tegen degenen, die beweren God te kennen en Hem met de werken loochenen, door al maar in hun boze en ongepaste leven te volharden. En daarom spreekt hij (in vers 4v.) als volgt: „Die daar zegt: Ik ken Hem, en Zijn geboden niet bewaart - d.w.z.: naar Zijn geboden niet vraagt -, die is een leugenaar, en in dien is de waarheid niet. Maar zo wie Zijn Woord bewaart - d.w.z. die zich tot de gehoorzaamheid aan Gods Wet begeeft -, in dien is waarlijk de liefde Gods volmaakt geworden”; d.w.z. die heeft niet alleen in de mond en op de lippen een uiterlijke belijdenis van God, maar die heeft Hem metterdaad en in waarheid lief. En zo wordt - zoals Johannes zegt - in dezulken de

liefde Gods volmaakt, of (zoals het woord, dat de Apostel gebruikt, betekent) volbracht, en wordt daar gesteld tegenover een uitwendige kennis van God, waarbij geen innerlijke genegenheid tot de Heere (aanwezig) is, omdat ook de werken der liefde tot God niet beoefend worden. En dus wordt hier dan niet gesproken over zulk een volmaakte liefde, maar van een ongeveinsde liefde, die metterdaad bewezen wordt, en die ook een waarachtige liefde genoemd wordt. Niemand ontkent trouwens, dat de volmaakte liefde de vervulling der Wet en de band der volmaaktheid is. Maar het zou bewezen moeten worden, dat een wedergeboren mens in dezen op volkomen wijze een volmaakte liefde bezit.

Bezwaar 10. Wat God belooft zal stellig geschieden. God belooft, dat Hij de gelovigen de krachten zal geven om de Wet volkomen te onderhouden, Deut. 30 : 6: „De HEERE uw God zal uw hart besnijden en het hart van uw zaad om den HEERE uwen God lief te hebben met uw ganse hart en met uw ganse ziel, opdat gij leeft.” Jer. 31 : 33: „Maar dit is het verbond, dat Ik na die dagen met het huis Israëls maken zal, spreekt de HEERE: Ik zal Mijn Wet in hun binnenste geven, en zal die in hun hart schrijven; en Ik zal hun tot een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn”, Ez. 11 : 19v.: „Ik zal hun enerlei hart geven, en zal een nieuwen geest in het binnenste van u geven, en Ik zal het stenen hart uit hun vlees wegnemen, en zal hun een vlesen hart geven, opdat zij wandelen in Mijn inzettingen, en Mijn rechten bewaren en dezelve doen; en zij zullen Mij tot een volk zijn, en Ik zal hun tot een God zijn”; en id. 36 : 27: „Ik zal Mijn Geest geven in het binnenste van u; en Ik zal maken, dat gij in Mijn inzettingen zult wandelen, en Mijn rechten zult bewaren en doen.”

Antwoord. Het is niet waar, dat God belooft, dat Hij de gelovigen de krachten wil geven om in dit leven de Wet volkomen te onderhouden. Ook bewijzen de aangehaalde teksten dat in geen geval. Want die beloften spreken niet van een volkomen heiligheid in dit leven, maar van de wedergeboorte, die in dit leven niet volmaakt wordt, en van een oprechte, en toenemende gehoorzaamheid; hetgeen bewezen wordt met de volgende reden. Aangezien die beloften aan alle gelovigen gegeven worden, moet daaruit één van beide volgen: Of dat God ontrouw is in Zijn beloften, wanneer Hij in sommige gelovigen volbrengt hetgeen Hij aan állen beloofd heeft. (Want de tegensprekers geven zelf toe, dat niet alle gelovigen in dit leven volmaakt worden.) Of dat God hun niet zo'n volmaaktheid op aarde belooft. Het eerste te beweren, zou godslastering betekenen tegen de ware en getrouwe God. Dus moet men dan het andere zeggen, namelijk dat deze belofte niet spreekt van een volkomen gehoorzaamheid in dit leven, maar alleen, dat zij in Zijn geboden ongeveinsd, vrijwillig en oprecht zullen wandelen, en die doen. Dat betekent nog niet: ze volkómen volbrengen en ze zó doen, dat er niets aan ontbreekt.

Aanhoudend bezwaar. De belofte uit Deut. 30 : 6 geeft toch niet alleen maar de oprechtheid, maar ook de volkomenheid te kennen, wanneer de HEERE zegt: „De HEERE uw God zal uw hart besnijden, om den HEERE uw God lief te hebben met uw ganse hart en niet uw ganse ziel, opdat gij leeft.” Dus wordt daar ook de volmaaktheid in dit leven beloofd.

Antwoord. In die tekst wordt geen volkomenheid beloofd, waar geen zonde of gebrek bij is, maar alleen een oprechtheid, ongeveinsdheid en hartelijke liefde. Want in die betekenis worden de woorden „met uw ganse hart” en „met uw ganse ziel” vaak opgevat, zoals wij zien in Jes. 38 : 3. Wanneer Hiskia zegt, dat hij met een *volkomen hart* voor God gewandeld, en hetgeen goed is in Zijne ogen gedaan heeft, dan bedoelt hij daarmee niet (te zeggen), dat hij in alles de geboden des Heeren volkomen gehouden had want in datzelfde hoofdstuk, vers 17, belijdt hij zijn zonden, en kort daarop bewijst hij alweer zijn zwakheid -, maar dat hij zich oprecht voor God 'gedragen had. Zo ook, wanneer de Kamerling Filippus bad (Hand. 8 : 3), om gedoopt te mogen

worden, en Filippus hem antwoordde dat het geoorloofd was, zo hij van ganser harte geloofde, en als hij hem daarop doopte, dan wordt daarmee niet een volkomen geloof bedoeld, waar geen enkele zwakheid bij was (want sacramenten zijn ingesteld om het zwakke geloof te versterken!), maar een oprecht en ongeveinsd geloof. Evenzo dient men deze tekst (n.l. uit Deut. 30) te verstaan, zoals uit de volgende omstandigheden bewezen kan worden. Aan het begin van het hoofdstuk staat: „Onder alle volken, waarheen u de HEERE uw God gedreven heeft; en gij zult u bekeren tot den HEERE uw God en Zijner stem gehoorzaam zijn naar alles wat ik u heden gebied, gij en uw kinderen, met uw ganse hart en met uw ganse ziel. En de HEERE uw God zal uw gevangenis wenden en Zich uwer ontfermen, en Hij zal u weder vergaderen uit al de volken, waarheen u de HEERE uw God verstrooid had” (de verzen 1-15). Daar belooft de HEERE hen te verlossen en terug te brengen, wanneer zij zich zouden bekeren en van ganser harte en van ganser ziele zouden doen, hetgeen Hij hun geboden had. Nu heeft Hij hun verlossing niet uitgesteld, totdat zij volkomen en zonder zonde waren, maar toen zij zich van harte tot Hem bekeerden en naar de gehoorzaamheid aan Zijn geboden gestreefd hebben, zo heeft God Zich over hen ontfermd. Wat volgt daar anders uit, dan dat onder de bekering of het horen naar Gods stem met het ganse hart en ziel, niet een volkomen, maar een ongeveinsde en oprechte gehoorzaamheid verstaan moet worden? Kort daarna volgen de woorden, waarover hier het verschil gaat: „En de HEERE uw God zal uw hart besnijden en het hart van uw zaad om den HEERE uwen God lief te hebben met uw ganse hart en niet uw ganse ziel, opdat gij leeft.”

Met het woordje „leven” wordt allerlei zegen, geluk en welvaart bedoeld, en dat wordt tegenover de vloek gesteld, waaraan daar ook herinnerd wordt. Nu lezen wij niet, dat God vertoefd heeft Zijn volk te zegenen of goed te doen, totdat zij volmaakt en zonder enig gebrek waren. En evenmin lezen wij ervan, dat Hij de vloeken en straffen die Mozes hun bedreigt, hun heeft laten overkomen, omdat zij onvolmaakt waren, maar wel om hun grove en gruwelijke zonden die zij bedreven. Zo blijkt dus ook daaruit, dat hier met de woorden „God liefhebben met het ganse hart en met de ganse ziel” niet een helemaal volkomen, maar een *ongeveinsde* en uit het hart voortkomende liefde bedoeld wordt.

Tenslotte merkt men ook niet, dat deze beloften in die betekenis als waarin zij aangevoerd worden, ooit aan het Israëlitische volk vervuld zijn, namelijk dat God hun hart en het hart van hun zaad zo besneden zou hebben, dat zij Zijn geboden volkomen hebben onderhouden en zonder enige zonde in dit leven geweest zijn. Maar daarentegen lezen we er wel van, dat alle Israëlieten, zelfs de hogepriester niet uitgezonderd, jaarlijks op de tiende dag van de zevende maand die genoemd werd de *Verzoendag* - hun ziel moesten bekommeren of kastijden, en een offer tot verzoening voor hun zonde brengen. Dat heeft God voor het ganse volk tot een eeuwig recht verordend, en dat zo ernstig geboden te onderhouden, dat Hij degene die op die dag zijn lichaam niet zou kastijden, uit Zijn volk dreigt uitje roeien. Wat was dat anders dan een publieke belijdenis, dat zij allen samen zondig en gebrekkig waren? En zo is er onder hen niemand zonder zonde geweest, maar wel waren er velen, wier hart God zo heeft besneden, dat zij Hem oprecht en hartelijk liefgehad en in Zijn geboden gewandeld hebben.

Bezwaar 11. Zij die aan de zonde gestorven zijn, die zijn volmaakt. De wedergeborenen zijn aan de zonde gestorven, Rom. 6 : 2: „Wij die der zonde gestorven zijn, hoe zullen wij nog in dezelve leven?” Dus zijn de wedergeborenen volmaakt.

Antwoord. De Apostel bedoelt met „der zonde gestorven zijn” niet helemaal zonder gebreken zijn, maar de zonden hoe langer hoe meer afsterven en met de doding daarvan bezig zijn. Want hij stelt hier twee dingen tegenover elkaar: „der zonde gestorven zijn” en „nog in de zonde leven”; welke beide dingen van één mens op één en

dezelfde tijd niet kunnen gelden. Neem eens degenen die nog maar pas-wedergeboren kinderkens in Christus zijn, en het vermogen niet hebben om alle goeds te doen. Zal men van hen zeggen, dat zij nog in de zonde leven? Dat kan men niet doen, of men moet ze tevens aan de eeuwige dood onderwerpen. Want Paulus zegt in Rom. 8 : 13: „Indien gij naar het vlees leeft (d.w.z. zovelen als er in de zonde leven), zo zult gij sterven.” Als zij dus niet in de zonde leven, dan zijn zij der zonde gestorven, en toch is de zonde in hen niet volkomen dood. Zo blijkt dus, dat „der zonde gestorven zijn” bij. Paulus nu niet direct betekent „geen leven der zonde meer bij zich gevoelen.” Zo zegt de Apostel ook in Kol. 3 : 3: „Gij zijt gestorven.” En toch vermaant hij ze dadelijk daarna, als hij in vers 5 zegt: „Doodt dan uw leden die op de aarde zijn.” Daar merkt men duidelijk, dat het van hen gezegd wordt dat zij gestorven zijn, die nog dagelijks moesten toenemen in het afsterven der zonden. En dit is de stijl der Schrift, dat de kinderen Gods naar hun beste deel genoemd worden. Zij dragen de naam „gelovigen”, „rechtvaardigen” en „heiligen”, omdat zij naar de inwendige mens vast op God vertrouwen, de rechtvaardigheid beoefenen en in heiligheid leven. Maar de betekenis is niet, dat er in het geheel geen kleingeloof of onzuiverheid aan hen is.

Bezwaar 12. Fil. 2 : 13: „Het is God, Die in u werkt beide het willen en het werken, naar Zijn welbehagen.” Dus als wij het „willen” hebben om Gods Wet volkomen te onderhouden, dan zal God ook het „werken” in ons werken. Want anders: Als God alleen de goede wil in de gelovigen werkte en niet tevens het vermogen om het gewilde te volbrengen, dan zou Hij een vergeefs werk doen.

Antwoord. Dat volgt in geen geval uit Paulus' woorden. Want hij zegt niet, dat de gelovige al het goede dat hij wil en begeert, in dit leven volkomen doet, of dat God in hem een volkomen „werken” werkt. Immers zegt de Apostel daarentegen in Gal. 5 : 17: „Het vlees begeert tegen den Geest, en de Geest tegen het vlees; en deze staan tegen elkander, also dat gij niet doet hetgeen gij wildet.” Zodat daaruit dus helemaal niet volgt, dat God een vergeefs werk aan de gelovigen werkt, indien dat in dit leven niet volkomen volbracht wordt. Want die begeerte dient ertoe, om in hen een gedurige ijver te wekken en te onderhouden, om, zoveel in dit leven zal kunnen geschieden, naar de volmaaktheid te jagen, en zolang zij in dit leven zijn, tegen al hun overige onvolmaakheden te strijden.

Bezwaar 13. Christus belooft ons, dat alles wat wij de Vader bidden zullen in Zijn (d.i.: Christus') Naam, Hij ons dat geven zal, Joh. 14 : 13 en 1 Joh. 5 : 14v. Dus als wij Hem om de volmaaktheid in dit leven bidden, dan zal Hij ons die krachtens Zijn belofte geven.

Antwoord. Dat moet alleen verstaan worden van die dingen, die God beloofd heeft te geven. Want het geloof ziet op de belofte. Wanneer men in het geloof bidt om hetgeen God beloofd heeft, dan krijgt men dat. Nu heeft God nergens beloofd om ons in dit leven volkomen in de liefde te maken. Dus kan men niet in het geloof daarom bidden. Men krijgt het trouwens niet van de Heere. Weliswaar wensen de gelovigen zeer vurig, als het Gods wil was, om direct van alle zonde ontslagen te zijn, en om 's Heeren Wet volkomen heel hun leven lang te volbrengen. Maar dat verwachten zij toch niet in dit leven. En daarom gaat hun gebed nergens naar uit, dan dat zij dagelijks in heiligheid en gerechtigheid mogen toenemen, en de zonde doden, totdat zij tenslotte geheel en volkomen in het andere leven gesteld zullen worden. Dat bidden zij in het geloof, en dat verkrijgen zij ook.

Aanhoudend bezwaar. Toch leert Christus ons, dat wij in het geloof moeten bidden: „Uw wil geschiede, gelijk in den hemel, also ook op de aarde”; waar ons geleerd wordt om voor zulk een gehoorzaamheid aan Gods wil te bidden, als er bij de Engelen in de hemel is, namelijk een volmaakte. Dus als wij om die volmaaktheid

bidden, dan zullen wij ze ook krijgen.

Antwoord. Met die bede willen de gelovigen niet zeggen, dat zij zich verbeelden, dat de mensen hier op aarde tot die trap van gehoorzaamheid en dienstwilligheid aan God, gelijk die der Engelen, in dit leven zullen of kunnen komen, maar dat zij, door een bijzondere lust, die zij hebben tot de eer van God, wensen dat alle mensen de wil des Heeren zouden gehoorzamen. Intussen stellen zij echter deze hun wens onder Zijn beschikking, welke zij op grond van Zijn Woord zodanig weten te zijn, dat zij die volkomen heiligheid niet in dit, maar in het andere leven zullen hebben, en toch hier, in de wereld, langs de door Hem verordende weg, langzamerhand daartoe geleid zullen worden. Dus bidden zij met een vast vertrouwen, om door de genade des Heeren in de weg van Zijn gehoorzaamheid geleid, en dagelijks hoe langer hoe meer tot die gewilligheid en getrouwheid der Engelen, een ieder in zijn (eigen) ambt en beroep, bevorderd te worden, en daarmee niet ophouden, totdat Hij ze tenslotte in het andere leven geheel volmaakt stelt. Daarin doen zij een gelovig gebed. Daarin verhoort de Heere ze dan ook stellig. Want zij bewijzen aan God hier op aarde een gewillige gehoorzaamheid, naar de inwendige mens, hoewel het vlees tegen de Geest nog weerstreeft (Rom. 7 : 21, Gal. 5 : 1). Zij morren noch spreken tegen de wil van God in, maar geven daaraan plaats (Hand. 21 : 1); of wanneer zij uit zwakheid enige onwilligheid betonen, dan verbeteren zij zich weer door Gods genade, en met een lust voortgaande op Zijn voetpaden, worden ze tenslotte verlost van alle zondigheid en gesteld in volkomen heiligheid in het andere leven.

Bezwaar 14. Als God ons niet de kracht geeft om de Wet te volbrengen, dan is de Wet tevergeefs gegeven. Maar de Wet is niet tevergeefs gegeven. Dus volgt daaruit, dat de mens kracht van God geschonken wordt, om de Wet te volbrengen.

Antwoord. Dat kan men toegeven, als het woord „volbrengen” genomen wordt voor doen, in het werk stellen, of onderhouden, zoals het meestal gebruikt wordt. Want wij geven graag toe, dat God in ons werkt beide het willen en het werken. Maar als met dat woord de volmaaktheid bedoeld wordt, dan ontkennen wij, dat de Wet door God tevergeefs gegeven zou zijn, als zij door ons in dit leven niet op volmaakte wijze onderhouden wordt. Want er zijn nog tal van andere doeleinden, waarom God de Wet gegeven heeft, die Hij ook bereikt, zoals in de volgende Vraag onderwezen wordt.

Bezwaar 15. Johannes 8 : 36: „Indien dan de Zoon u zal vrijgemaakt hebben, zo zult gij waarlijk vrij zijn”; Matth. 1 : 21: „Gij zult Zijnen Naam heten JEZUS; want Hij zal Zijn volk zalig maken van hunne zonden”; en Joh. 1 : 29: „Zie, het Lam Gods, Dat de zonde der wereld wegneemt.” Daaruit volgt, dat, aangezien Christus dat alles volbracht heeft, Hij de gelovigen volkomen van de zonde bevrijdt, behoudt en de zonde van hen wegneemt.

Antwoord. Dat volgt daaruit wel, wanneer het - zoals het behoort - opgevat wordt met betrekking tot de rechtvaardigmaking. Want „het bloed van Jezus Christus, Zijn Zoon, reinigt ons van alle zonde” (1 Joh. 1). Maar het genoemde volgt er niet uit, met betrekking tot de heiligmaking in dit leven. Want als men op grond van genoemde teksten zou willen concluderen tot de volmaakte heiligmaking en wedergeboorte in dit leven, dan zou daaruit moeten volgen - hetgeen onwaar en ongerijmd is! -, dat niemand werkelijk door Christus vrijgemaakt is, of hij moet volmaakt zijn; en ook, dat Hij niemand voor zijn zonden behoedt en van niemand de zonde wegneemt, of hij moet nu zo volmaakt zijn, dat er totaal geen zonde meer in hem is.

Bezwaar 16. Als Christus de mensen in dit leven niet volmaakt heilig maakt, dan zou daaruit volgen, dat Hij geen volkomen Zaligmaker was; dat Hij Die de ziekten des lichaams volkomen genas, de gebreken der ziel niet volkomen genas, maar ze alleen met een pleister bedekt. Maar aangezien Christus een volkomen Zaligmaker en

Medicijnmeester der zielen is, volgt daaruit dus, dat Hij de mensen volmaakt in dit leven heilig maakt.

Antwoord. Het volgt er niet uit, dat Christus een onvolkomen Zaligmaker of Medicijnmeester onzer zielen is, indien Hij ze hier in dit leven niet volmaakt heiligt. Want behalve dat Hij ze door Zijn bloed volkomen reinigt van al hun zonden en gebreken, wanneer Hij allen die in Hem geloven rechtvaardigt - welke rechtvaardigmaking in dit leven ook volmaakt is -, vernieuwt Hij bovendien ook alle gelovigen door Zijn Geest en heiligt ze werkelijk; welke heiligmaking, hoewel die in dit leven niet helemaal volmaakt wordt, toch op Zijn tijd, in het andere leven geheel volmaakt zal zijn (1 Kor. 13 : 10). En hoewel de gelovigen in dit leven niet volmaakt wedergeboren worden, toch worden zij door Christus werkelijk wedergeboren. Want anders zouden zij het Koninkrijk Gods niet kunnen ingaan (Joh. 3).

Bezwaar 17. Waar de Geest van Christus heerst, daar worden de zonden verdreven, zoals de duisternis door het zonlicht. In de wedergeborenen heerst de Geest van Christus. Dus worden alle zonden uit hen verdreven, d.w.z. zij worden in dit leven volmaakt.

Antwoord. Aan het feit, dat Christus de zonden bij de wedergeborenen totaal verdrijft, bestaat geen enkele twijfel. Maar Hij verdrijft ze niet ten enenmale in dit leven. De zon verdrijft de nachtelijke duisternis zó, dat ze toch niet helemaal verdreven wordt, maar zij (n.l. de zon) maakt eerst de dageraad, die nog schemerig is, en dan, wanneer zij over de aarde opgaat, komt de heldere dag. En omdat dus de Geest van Christus in de wedergeborenen niet volkomen, zonder tegenstand heerst, maar het vlees altijd begeert tegen de Geest, en deze (twee) tegenover elkaar staan (Gal. 5 : 1, zo moet daaruit ook volgen, dat alle zonden niet volkomen uit de harten der wedergeborenen verdreven worden, zolang zij in dit leven zijn, maar dat hun nog steeds enige overblijfselen van hun zondige natuur tot hun levenseinde toe bijblijven, waartegen zij hebben te strijden. Want anders zou men moeten zeggen, dat de Geest van Christus in niemand regeert, of hij moet volmaakt zijn; hetgeen volgens Paulus (Gal. 2 : 20) niet waar is, waar hij van zichzelf verklaart, dat Christus in hem leeft, en hij toch evenwel doorlopend zijn onvolmaaktheid belijdt.

Bezwaar 18. Ef. 5 : 25 en 27: „Christus heeft Zichzelf voor haar (n.l. de gemeente) overgegeven, opdat Hij haar Zichzelf zou heerlijk voorstellen, een gemeente die geen vlek of rimpel heeft of iets dergelijks, maar dat zij zou heilig zijn en onberispelijk.” Dus kunnen de gelovigen in dit leven zonder vlek en rimpel onstraffelijk, d.w.z. volmaakt zijn.

Antwoord. Dat volgt uit die tekst niet. Want anders zou ook moeten volgen, aangezien er over de gehele Gemeente en over alle lidmaten ervan gesproken wordt, dat óf alle leden der Gemeente in dezen volmaakt zijn, óf dat allen die nog niet volmaakt zijn, geen leden der Gemeente zijn kunnen. Beide is onwaar. De Apostel vertelt hier dus niet wat er al geschied is, maar tot welk doel Christus Zichzelf voor de Gemeente heeft overgegeven, opdat Hij haar zó zou maken en voor Zich stellen; hetgeen geschiedt, enerzijds door Zijn bloed, waardoor Hij alle vlekken en rimpels der gelovigen afwast en reinigt, anderzijds door Zijn Geest, wanneer Hij in dit leven in ons een heiligheid begint, die hiernaaks in het toekomstige leven volmaakt zijn zal. Daarom wordt deze tekst dus ten onrechte aangehaald, om een volmaakte heiligheid van de gelovigen in dit leven te bewijzen. Want dan zou die tekst in strijd komen met hetgeen Johannes leert in 1 Joh. 1 : 8: „Indien wij zeggen, dat wij geen zonde hebben, zo verleiden wij onszelven, en de waarheid is in ons niet.”

Bezwaar 19. Mark. 9 : 23: „Alle dingen zijn mogelijk dengene die gelooft.” Dus is het hem ook mogelijk om in dit leven de Wet van God volkomen te onderhouden.

Antwoord. Wanneer Christus hier zegt „alle dingen”, dan bedoelt Hij daarmee niet in het algemeen alles, wat men zou kunnen bedenken. Want dan zou een gelovige almachtig en bij gevolg ook tot God gemaakt worden. Maar daaronder worden die dingen verstaan, die men van Christus zou kunnen bidden en verwachten, - en die dan weer niet allemaal in het algemeen, maar slechts al zulke dingen, die iemand met een gelovig hart van de Heere mag bidden en verwachten. Men kan nu echter niet met een gelovig hart bidden, of ons vertrouwen dient te steunen op Gods belofte, waardoor wij ervan verzekerd zijn, dat Hij ons verhoren zal. Dus de betekenis van Christus' woorden is, dat er niets is, dat God Zijn kinderen beloofd heeft, of men kan dat van Christus verkrijgen, als men in Hem gelooft. Daaruit volgt nu echter niet, dat de volmaakte gehoorzaamheid der Wet de wedergeborenen in dit leven mogelijk is. Want die wordt hun nergens in de Heilige Schrift beloofd.

Bezwaar 20. Deze leer, dat de volmaakte gehoorzaamheid aan de Wet door de wedergeborenen in dit leven niet kan beoefend worden, maakt de mensen traag tot de Godzaligheid. Want als zij bedenken dat zij niet tot de volmaaktheid kunnen komen, dan zullen zij ook alle ijver afleggen om daarnaar te streven. Dus is deze leer schadelijk en niet Schriftuurlijk.

Antwoord. Als bepaalde mensen door deze leer traag zouden worden in de Godzaligheid, dan ligt de schuld daarvan niet bij die leer, maar bij de mensen, die deze leer misbruiken; zoals er geen leer is, hoe Schriftuurlijk ook! of ze kan wel door de goddeloze en wereldse mensen misbruikt worden. Wanneer daarentegen deze leer juist gebruikt wordt, dan scherpt ze de mensen op tot alle mogelijke Godzaligheid, wanneer zij hun onvolmaaktheid opmerken en zien, hoe ver zij nog van de ware volmaaktheid in dit leven verwijderd zijn. Ja, dan streven en jagen zij des te ijveriger naar het voorgestelde (doel)wit; zoals men ziet, dat hij die nog ver van de plaats van zijn bestemming verwijderd is, des te ijveriger en spoediger zal aantreden en voortgaan. Daarentegen maakt de leer van de volmaaktheid in dit leven zorgeloze en opgeblazen mensen. Want wanneer de mensen zich verbeelden, dat zij in dit leven volmaakt kunnen zijn, dan laten zij zich gemakkelijk wijs maken, dat zij al tot de volmaaktheid gekomen zijn, terwijl zij daar nog heel ver van af zijn. En dus laten zij verder de ijver in de Godzaligheid na, en bewijzen zelfs met hun opgeblazenheid, hoe onvolmaakt ze nog zijn. Maar wanneer deze leer van de onvolmaaktheid in dit leven juist beschouwd wordt, dan worden wij daardoor opgewekt om de zonde recht te kennen; en wanneer wij de kracht en vruchten daarvan opmerken, dan worden we des te meer daarvan afgeschrikt, en ertoe aangespoord om des te vuriger de Heere aan te roepen om de dagelijkse vernieuwing door de Heilige Geest, en daarvoor Gode meerdere dankbaarheid te bewijzen; teneinde, vanwege de gedurige strijd tussen de Geest en ons verdorven vlees, waarvan wij nimmer rust krijgen - zolang wij in dit leven zijn - des te eerder en des te meer deze wereld en alle tijdelijke en vergankelijke dingen moede en zat te worden, en met grote verwachting reikhalzend uit te zien en te verlangen naar de ontbinding van ons lichaam, om tot de eeuwige rust en het zalige leven te komen; teneinde steeds in nederigheid en ootmoed te wandelen en met de zwakken medelijden te hebben; en tenslotte om alleen aan Christus de eer voor onze rechtvaardigmaking en zaligheid toe te kennen.

9. Over het gebruik der Wet, of: Waartoe de Wet nuttig is, aangezien wij die niet kunnen volbrengen.

Vraag 115. Waarom laat ons dan God zo scherp de Tien Geboden prediken, zo ze toch niemand in dit leven houden kan?

Antwoord. Eerstelijk, opdat wij ons leven lang onze zondige aard hoe langer hoe meer leren kennen, en des te begeriger zijn om de vergeving der zonden en de gerechtigheid van Christus te zoeken a). Daarna, opdat wij zonder ophouden ons benaarstigen, en God bidden om de genade des Heiligen Geestes, opdat wij hoe langer hoe meer naar het evenbeeld van God vernieuwd worden, totdat wij tot deze voorgestelde volkomenheid na dit leven geraken b).

a) Ps. 32 : 5, Ps. 51 : 5-7, Rom. 7 : 18 en 24v., 1 Joh. 1 : 9.

b) Ps. 51 : 12-14, Ef. 4 : 23v., Fil. 3 : 12-14, 1 Kor. 9 : 24v.

Verklaring van Vraag 115.

Als men vraagt naar het gebruik of het nut der Wet, dan moet men het onderscheid van de (onder)delen der Wet voor ogen houden.

Het gebruik van de *ceremoniële* wetten van Mozes was:

1. Opdat de gelovigen daardoor tot Christus en Zijn Koninkrijk zouden geleid worden, Gal. 3 : 24: „Zo dan, de Wet is onze tuchtmeester geweest tot Christus, opdat wij uit het geloof zouden gerechtvaardigd worden.”
2. Om de Joden van alle andere volken te onderscheiden.
3. Om daardoor in alle Godzaligheid geoefend te worden, en gehoorzaamheid te betuigen aan de Wet der zeden.
4. Opdat het geloof daardoor bevestigd worde. Want sommige van die ceremoniën waren *sacramenten*, d.w.z. tekenen des verbonds en zegelen der genade; zoals de besnijdenis en het Paaslam.

Het gebruik van Mozes' *burgerlijke* wetten was:

1. Opdat ze a.h.w. zenuwen zouden zijn ter bevestiging van de burgerlijke regering der Joden.
2. Opdat ze voorbeelden zouden zijn voor de regering der Kerk in het Koninkrijk van Christus, aangezien zowel de oversten en koningen van het volk, als de priesters een voorbeeld droegen van Christus, de Opper-priester en Koning der Kerk. Die gebruiken hielden dan ook met de wetten zelf op, toen de ceremoniën door Christus' komst vervuld en afgeschaft zijn, en het rijk der Joden door de Romeinen werd uitgeroeid.

Hier wordt nu niet zozeer gevraagd, welk gebruik de Zedenwet vroeger in de Joodse kerk bezat, als wel, *welk gebruik of nut ze nu nog heeft*. Want er zijn sommige Antinomianen, d.w.z. vijanden van de Zedenwet, die het gebruik en de prediking ervan uit de Christelijke Kerk willen verwijderen, vooral door twee bewijzen.

Het eerste bewijs is, omdat de Wet door Christus vervuld en afgeschaft is. Het andere, omdat het onmogelijk is om ze te houden of te volbrengen. Maar beide (bewijzen n 1.) zijn drogredenen. Want in het eerste concluderen zij, dat de Zedenwet geheel en al is afgeschaft, die echter alleen maar afgeschaft is wade vloek en de dwang betreft, maar niet wat de gehoorzaamheid eraan betreft, zoals tevoren bij de uitlegging van de derde kwestie is verklaard.

In het tweede bewijs brengen zij een oorzaak naar voren, die geen oorzaak is. Want de

reden waarom de Zedenwet in de Christelijke Kerk gebruikt en gepredikt moet worden, is niet, dat ze volkomen zou kunnen gehouden en volbracht worden, maar er zijn andere redenen; zoals hierna nog zal aangetoond worden. Daarom moet men weten, dat de Zedenwet, welke is een eeuwige wijsheid van God, in het verstand der Engelen en mensen bij de schepping ingegraveerd, steeds durende is, en dat de prediking ervan steeds gehad heeft, en hebben zal tal van gebruiken en nuttigheden onder het menselijke geslacht. Maar om deze kwestie beter te kunnen verklaren, moet men weer denken aan de *vier verschillende staten van de mens*, waarvan in de leer over de vrije wil veelal gesproken wordt. Want de functie der Wet verschilt, al naar gelang 's mensen staat.

1. In de natuur van de mensen - *vóór de val* nog geheel oprecht en niet door de zonde verdorven -, was de Wet tot tweeërlei nuttig.

1. Opdat de mens zou zien en belijden, dat hij geheel aan God gelijkvormig was geschapen. Want in 's mensen verstand blonk, toen hij nog niet gevallen was, een volkomen kennis der Wet, en die wrocht in hem een oprechtheid en gelijkvormigheid van al zijn genegenheden en werken aan de wil van God.

2. Opdat de mens een goed en gerust geweten zou hebben, of een vast vertrouwen op Gods goedgunstigheid, en een zekere hoop op het eeuwige leven. Want de Wet belooft, volgens de ordening van de Goddelijke rechtvaardigheid, het eeuwige leven aan hen, die ze volkomen houden, Lev. 18 : 15, Rom. 10 : 5, Gal. 3 : 12: „De mens die deze dingen doet, zal door dezelve leven.”

2. In de *verdorven natuur*, die nog niet door de Heilige Geest wedergeboren is, is de Wet evenzo tot twee dingen nuttig.

1. Opdat de uiterlijke tucht in en buiten de Kerk zou onderhouden worden. Want de Wet, die in ieders verstand door God ingegraveerd is en, door de stem der leraars en overheid verkondigd wordt, breidelt en bedwingt ook de onwedergeborenen, zodat zij de openbare boosheden, die met het oordeel van het gezonde verstand in strijd zijn, ontvlieden; welke moeten geheel en al weggedaan zijn voor de wedergeboorte, Rom. 2 : 14v.: „Want wanneer de heidenen, die de wet niet hebben, van nature de dingen doen, die der wet zijn, dezen de wet niet hebbende, zijn zichzelf een wet; als die betonen het werk der wet geschreven in hun harten, hun consciëntie medegetuigende, en de gedachten onder elkander hen beschuldigende of ook ontschuldigende.”

2. Opdat de zonde gekend wordt. Want de Wet beschuldigt, overtuigt en veroordeelt alle onwedergeborenen, dat zij voor God onrechtvaardig en aan de eeuwige verdoemenis schuldig zijn, Rom. 3 : 19v.: „Wij weten nu, dat al wat de Wet zegt, zij dat spreekt tot degenen, die onder de Wet zijn, opdat alle mond gestopt worde en de gehele wereld voor God verdoemelijk zij; daarom zal uit de werken der Wet geen vlees gerechtvaardigd worden voor Hem; want door de Wet is de kennis der zonde”; Rom. 7 : 7: „Ik kende de zonde niet dan door de Wet; want ook had ik de begeerlijkheid niet geweten zonde te zijn, indien de Wet niet zeide: Gij zult niet begeren.”

Dit gebruik, d.w.z. de kennis der zonde en van Gods oordeel over de zonde, brengt van haarzelf een haat tegen God en een toeneming van de zonden in de onwedergeborenen voort; en als zij verworpen zijn, dan werpt het hen in de wanhoop; zoals er geschreven staat, Rom. 4 : 15: „De Wet werkt toorn”, en id. 7 : 8: „De zonde, oorzaak genomen hebbende door het gebod, heeft in mij alle begeerlijkheid gewrocht.” Maar het is in de uitverkorenen bij toeval een voorbereiding op de bekering, n.l. omdat God hen door dit middel ertoe dringt, om

hun ongerechtigheid te belijden, aan zichzelf te wanhopen en om de gerechtigheid en het leven door het geloof in de Middelaar Christus te zoeken, Gal. 3 : 2v.: „Indien er een Wet gegeven was, die machtig was levend te maken, zo zou waarlijk de rechtvaardigheid uit de Wet zijn. Maar de Schrift heeft het alles onder de zonde besloten, opdat de belofte uit het geloof van Jezus Christus den gelovigen zou gegeven worden.”

3. In de door Christus *herstelde natuur*, of in de wedergeborenen heeft de Wet meer functies of nuttigheden.

1. Opdat de uiterlijke tucht onderhouden worde. Want hoewel dit gebruik voornamelijk tot de onwedergeborenen behoort, zoals tevoren gezegd is, die niet uit liefde tot God en Diens gerechtigheid, maar alleen uit vrees voor de straffen en schande, breken met de zonden; zoals men zegt: „De boze kwaad, de zonde haat; omdat hij meest, de straffen vreest!” En toch heeft dit ook plaats in de wedergeborenen. Want om de zwakheid en verdorvenheid des vlees is het ook nuttig en nodig, dat aan de Godzaligen de bedreigingen der Wet en de voorbeelden der straffen voorgesteld worden, opdat zij zo aan hun schuldige plicht gehouden mogen worden. Want God bedreigt ook de heiligen met zware straffen, als zij zich tot zware zonden en boosheden begeven; zoals geschreven staat, Ez. 18 : 24: „Maar als de rechtvaardige zich afkeert van zijne gerechtigheid, en onrecht doet, doende naar al de gruwelen, die de goddeloze doet, zou die leven? Al zijne gerechtigheden die hij gedaan heeft, zullen niet gedacht worden; in zijne overtreding, waardoor hij overtreden heeft, en in zijne zonde, die hij gezondigd heeft, in die zal hij sterven.” Vergelijk ook Lev. 26 : 14-39 evenals Deun 28 : 15-68.

2. Opdat zij de zonde recht leren kennen. Hoewel dit gebruik ook voornamelijk de onwedergeborenen aangaat, behoort het toch ook tot de wedergeborenen. Want de Wet is ook voor de wedergeborenen een spiegel, waarin zij de gebreken en onvolmaaktheden van hun natuur zien, en die hen onderwijst tot een waarachtige ootmoed voor het aangezicht van God, opdat zij in oprechte bekering en geloof van dag tot dag meer en meer toenemen, en opdat, wanneer de vernieuwing toeneemt, ook de aanroeping (= het gebed) vermeerdert, waardoor zij hoe langer hoe meer begeren om aan God en Zijn Wet gelijkvormig gemaakt te worden, Rom. 7 : 22-24: „Ik heb een vermaak in de Wet Gods naar den inwendigen mens, maar ik zie een andere wet in mijne leden, welke strijdt tegen de wet mijns gemoeds Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?”

3. Inzake deze beide gebruiken der Wet, namelijk inzake de onderhouding der tucht en de kennis der zonden, moet de volgende tekst van Paulus verstaan worden (Gal. 3 : 2: „De Wet is onze tuchtmeester geweest tot Christus.” En dat geldt zowel de uitverkorenen, die nog niet wedergeboren zijn, als degenen die al wedergeboren zijn. Want allereerst is het een voorbereiding op de bekering, en ten tweede een toeneming ervan, aangezien het geloof in ons hart niet ontstoken kan worden en bestaan kan, tenzij men publieke boosheden en struikelingen, of zonden tegen het geweten ontvlucht, 1 Joh. 3 : 7: „Kinderkens, dat u niemand verleide”; vers 8: „Die de zonde doet, is uit den duivel.” Ten derde: Opdat de Wet een richtsnoer zij voor de dienst van God en het christelijke leven, Ps. 119 : 105: „Uw Woord is een lamp voor mijn voet en een licht voor mijn pad”; Jer. 31 : 33: „Ik zal Mijne wet in hun binnenste geven, en zal die in hun hart schrijven”; Ez. 11 : 19 en id. 36 : 27: „Ik zal Mijn Geest geven in het binnenste van u; en Ik zal maken, dat gij in Mijn inzettingen zult wandelen, en Mijne rechten zult bewaren en doen.” Dat gebruik

komt eigenlijk alleen de wedergeborenen toe. Want hoewel de Wet ook voor de onwedergeborenen een regel der werken is vóór de wedergeboorte, toch is ze voor hen geen regel om God te dienen en Hem dankbaarheid te betonen, zoals ze dat voor de wedergeborenen is.

4. De verklaring der Wet, die de Gemeente is nagelaten, leert dat er een God is, en hoe Hij is.

5. De stem der Wet, die in de Gemeente weerklinkt, is een helder getuigenis, dat aanwijst welke de ware Kerk en religie in de wereld is. Want de Wet wordt alleen in de ware Kerk geheel en al volkomen onderwezen en recht verstaan. Maar alle andere sekten vervalsen ze, door op velerlei wijze publieke dwalingen of wandaden goed te keuren.

6. De Wet is een herinnering aan het feit, hoe het beeld Gods in de mens geweest is, of een getuigenis van de uitnemendheid der menselijke natuur van vóór de val, en der gerechtigheid, waarin de in Adam verloren mens geschapen was, en der weldaden, die wij in Christus terugkrijgen.

7. De Wet is een getuigenis van het eeuwige leven, waarin wij de Wet pas volkomen zullen volbrengen. Want de Wet is tot dat doel gegeven, dat ze door de mensen gehouden zou worden. Maar ze wordt in dit leven niet gehouden. Dus is er nog een ander leven te wachten, waarin de Wet volkomen gehouden zal worden.

4. In de natuur van de mens, die nu *volkomen hersteld* en na dit leven *verheerlijkt* is. Want hoewel de prediking der Wet en de hele kerkedienst zal ophouden, zal er toch een kennis der Wet blijven, en er zal in de uitverkorenen een volkomen gehoorzaamheid eraan, en een gelijkvormigheid aan God blinken. Want dan zullen er dezelfde gebruiken der Wet zijn, die er tevoren geweest zijn in de onbedorven natuur vóór de val.

Bezwaren van de Antinomianen of Wetsbestrijders, van de Libertijnen of vrijgeesten enz., waarmee zij bewijzen willen, dat de Tien Geboden in de Christelijke Kerk niet behoren onderwezen te worden.

Bezwaar 1. Hetgeen niet gehouden kan worden, wordt tevergeefs en overbodig onderwezen. De Wet kan niet gehouden worden. Dus wordt de Wet overbodig in de Christelijke Kerk onderwezen.

Antwoord.

1. Hoewel het onmogelijk is, dat men in deze zwakheid der natuur aan de Wet een volkomen gehoorzaamheid bewijst, toch is dat nog geen voldoende reden, waarom de prediking ervan in de Kerk overbodig geacht zou worden, aangezien er andere oorzaken Vinnen zijn, en er ook metterdaad zijn, waarom het niet alleen nuttig maar ook noodzakelijk is, dat de Wet onderwezen wordt. Want wij hebben zo juist aangewezen, dat er velerlei gebruiken en nuttigheden der Wet zijn in de wedergeborenen. Daarom is het niet nodig, dat wanneer er één gebruik of doel der Wet weggenomen is, ook de andere weggenomen worden. Als de Wet niet volkomen gehouden kan worden, dan moet ze althans ook daarom onderwezen worden, opdat wij die onvolkomenheid en gebreken leren kennen; opdat wij des te vuriger de vergeving der zonden en de gerechtigheid in Christus zouden begeren, en opdat wij ook daarna des te ijveriger streven naar het perk en naar de volkomenheid, die ons in Christus voorgesteld is.

2. Het is ook niet helemaal waar, dat de Wet niet kan gehouden worden. Want wij hebben even geleden bewezen, dat de Wet enigszins door de wedergeborenen kan gehouden worden.

Bezwaar 2. Hij die onmogelijke dingen gebiedt, gebiedt ook overbodige dingen. Maar God gebiedt in de Wet onmogelijke dingen. Dus gebiedt Hij ook overbodige. En

derhalve is ook de Wet overbodig.

Antwoord. Dat is bijna hetzelfde bezwaar als het vorige. En men antwoordt op het feit, dat hij die onmogelijke dingen gebiedt, ook overbodige dingen gebiedt, als volgt:

1. Wanneer die dingen totaal onmogelijk zijn.
2. Als ze steeds onmogelijk zijn.
3. Als er geen andere gebruiken van het gebod zijn, dan dat de dingen die geboden worden, volkomen zullen gehouden worden. Maar het feit, dat er andere doeleinden zijn waarom God de Wet gebiedt, en in de Kerk onderwezen wil hebben, is tevoren al bewezen.

Bezwaar 3. Hetgeen God ons in dit leven niet geven wil en wij niet kunnen verkrijgen, dat behoren wij ook niet te begeren. Maar een volkomen naleving van de Wet wil God ons in dit leven niet geven. Daarom begeren wij die tevergeefs en streven wij die vruchteloos na door 'de leer der Wet.

Antwoord: Wij moeten niet begeren hetgeen God ons niet geven wil, namelijk: tenzij God Zelf gebiedt, dat wij het begeren, en tenzij daar gewichtige redenen voor zijn. Maar God gebiedt ons, dat wij in dit leven zullen begeren en streven naar een volkomen volbrenging van de Wet, en wel:

1. Omdat Hij ze tenslotte wil werken in hen, die ze begeren, en ze ons wil geven ná dit leven, als wij ze hier werkelijk en van harte begeren.
2. Opdat wij in Godzaligheid mogen toenemen, en de vlijt - om ons leven naar het voorschrift van Gods Wet te richten en gelijkvormig te maken - meer en meer in ons zal ontstoken en bevestigd worden.
3. Opdat Hij ons door de begeerte om de Wet te volbrengen, in boetvaardigheid en gehoorzaamheid oefene.

Bezwaar 4. Christus was geen Wetgever. Daarom behoren ook Zijn dienaars de Wet niet te onderwijzen.

Antwoord. Christus was geen Wetgever, wat Zijn voornaamste ambt als Middelaar betreft. Maar toch is Hij een Wetgever geweest.

1. Uit het oogpunt, dat Hij God is, en mét de Vader de Auteur of Insteller der Wet is geweest.
2. Omdat Hij als Middelaar de Wet gezuiverd en hersteld heeft. Niet, dat Hij daarvan Zijn voornaamste werk maakte, maar Hij deed zulks, opdat Hij de voornaamste delen van Zijn Middelaarsambt zou kunnen uitvoeren, namelijk de verzoening en zaliging van het menselijke geslacht. Inzake de dienaars des Evangelies antwoordt men hetzelfde, aangezien zij de Gemeente geen andere leer mogen voorstellen, dan die Christus onderwezen heeft.

Bezwaar 5. Wie de Wet voldoet door de straf, die is niet verplicht tot de gehoorzaamheid, volgens de regel: De Wet verplicht of tot de straf of tot gehoorzaamheid, en niet tot beide tegelijk. Maar wij hebben door de straf van Christus aan de Wet voldaan. Dus zijn wij niet meer verplicht om aan de Wet gehoorzaamheid te bewijzen.

Antwoord.

1. Wie de Wet voldoet door de straf, die is niet verplicht tot de gehoorzaamheid, namelijk tot dezelfde gehoorzaamheid, om het verzuim waarvan hij de straf onderging. Maar hij wordt weer opnieuw verplicht om de Wet gehoorzaam te zijn, of anders tot een nieuwe straf.
2. Wie door andermans straf, en niet door die van hemzelf, de Wet voldoet en door God in genade aangenomen is, zonder zijn voldoening, deze, hoewel hij niet verplicht is tot voldoening voor de zonden, is toch verplicht door de Wet, om dankbaarheid aan zijn Verlosser te bewijzen. En dus, omdat Christus nu door Zijn dood voor onze zonden voldaan heeft, worden wij wel niet verplicht om gehoorzaamheid voor de verleden tijd,

maar toch wel voor de toekomstige tijd te bewijzen, en dat om dankbaar te mogen zijn voor de weldaad der verlossing, die ons gegeven is, Rom. 6 : 7: „Die gestorven is, die is gerechtvaardigd van de zonde”; 2 Kor. 5 : 15: „Als die dit oordelen, dat indien Eén voor allen gestorven is, zij dan allen gestorven zijn. En Hij is voor allen gestorven, opdat degenen die leven, niet meer zichzelf zouden leven, maar Dien, Die voor hen gestorven en opgewekt is.”

Bezwaar 6. De Christenen worden niet door de Wet geregeerd, maar door de Geest der wedergeboorte, zoals er geschreven staat in 1 Tim. 1 : 9: „Den rechtvaardige is de Wet niet gezet.” Dus behoort de Wet niet onder de Christenen onderwezen te worden.

Antwoord. De Godzaligen worden niet geregeerd, d.w.z. niet tot de tucht gedwongen door de Wet en uit vrees voor de straffen, zoals de goddelozen, maar zij worden toch wel geregeerd, d.w.z. geleerd door de Wet, welke diensten aan God behagen. En de Geest gebruikt de leer der Wet, om hen te buigen tot een waarachtige en gewillige gehoorzaamheid. Daarom blijft de leer en ook de verplichting der Wet, hoewel de verdoemenis en dwang worden weggenomen. Want wij zijn daartoe verplicht, dat onze onderdanigheid zeer gewillig zijn moet, Rom. 8 : 12: „Wij zijn schuldenaars niet aan het vlees, om naar het vlees te leven”, maar naar de Geest. En de rechtvaardigen is de Wet niet gezet, n.l. om hen te dwingen en te verdoemen.

Bezwaar 7. Wij zijn niet onder de Wet, maar onder de genade, Rom. 6 : 14. Dus verplicht ons de Wet niet.

Antwoord. Die tekst wordt niet juist verstaan en uitgelegd. Want „niet onder de Wet zijn” betekent niet: niet verplicht zijn om de Wet te gehoorzamen, maar: verlost te zijn van de vloek en dwang der Wet; zoals „onder de genade zijn” betekent: om Christus' wil gerechtvaardigd en wedergeboren zijn.

Aanhoudend bezwaar. Zij die verplicht zijn om de Wet te doen, en ze toch niet doen, die zijn aan de verdoemenis onderworpen. Maar wij zijn niet aan de verdoemenis onderworpen, Rom. 8 : 1: „Zo is er dan nu geen verdoemenis voor degenen die in Christus Jezus zijn.” Dus zijn wij niet verplicht om de Wet te doen.

Antwoord.

1. Hij is verplicht om de Wet te doen, of om anders verdoemd te worden, die verplicht is de Wet te volbrengen van zichzelf, en die dat niet nakomt. Maar wij Volbrengen de Wet in Christus.

2. Ook wanneer hij de Wet steeds van zichzelf of te allen tijde volkomen volbrengen zal. Maar wij zijn niet verplicht de Wet in dit leven volkomen te volbrengen, maar alleen de gehoorzaamheid eraan in dit leven te beginnen volgens alle geboden. In het volmaakte leven zullen wij pas tot de volmaakte gehoorzaamheid verplicht zijn.

Bezwaar 8. De Wet is een dodende letter, en een bediening des doods en der verdoemenis, 2 Kor. 3 : 6v. en 9. Maar voor de Christenen is er geen verdoemenis, Rom. 8 : 1. Dus raakt de Wet de Christenen niet.

Antwoord.

1. De Wet is een dodende letter niet in zichzelf, maar door de schuld der mensen, die, hoe meer zij de ongelijkheid tussen zichzelf en de Wet opmerken, ook des te meer wanhopen aan de zaligheid en vrezen, dat ze gedood zullen worden.

2. De Wet *alleen, zonder het Evangelie*, is een dodende letter, d.w.z. een leer, die uitsluitend gehoorzaamheid leert en eist, die de toorn van God en de dood aankondigt aan hen, die niet gehoorzaam zijn; en die de geestelijke gehoorzaamheid niet werkt, welke zij eist. Maar verbonden met het Evangelie, dat de Geest is, dan begint zij ook mede geest te worden, d.w.z. krachtig te worden in de Godzaligen. Want de wedergeborenen beginnen de Wet gewillig te gehoorzamen. Dus is de Wet een dodende letter: 1. Alleen, zonder het Evangelie. 2. Ten opzichte van de niet-weder-

geborenen. Daarentegen is het Evangelie de Geest, d.w.z. een bediening waardoor de Heilige Geest gegeven wordt, Die de geestelijke gehoorzaamheid werkt; niet zó, dat allen die het Evangelie horen, de Heilige Geest ontvangen en wedergeboren worden, maar omdat daardoor het geloof ontvangen wordt, waardoor de harten levendgemaakt worden, zodat zij de Wet gaan gehoorzamen. Dus volgt hier dan niet uit, dat de Wet daarom in de Gemeente niet moet geleerd worden. Want Christus zegt (Matth. 5 : 1 dat Hij niet gekomen is om de Wet te ontbinden, maar die te vervullen; en Paulus (Rom. 3 : 3: „Door het geloof bevestigen wij de Wet.” En Christus vervult de Wet op twee manieren, n.l. door *doen* en door *lijden*; aangezien Hij in Zichzelf rechtvaardig geweest is en de Wet in geen enkel opzicht heeft overtreden; en omdat Hij enerzijds voor ons gedaan heeft hetgeen Hij niet verplicht was te doen, maar ook anderzijds de straf gedragen heeft. Evenzo vervult Hij de Wet in ons op twee manieren, n.l. door Zijn leer en door de Geest, zoals tevoren bij de derde kwestie, over de afschaffing der Wet, breder verklaard is.

Bezwaar 9. Hetgeen de zonden vermeedert, behoort in de Gemeente niet onderwezen te worden. De Wet vermeedert de zonde, Rom. 7 : 8. Dus behoort ze niet onderwezen te worden.

Antwoord.

1. De Wet *vermeedert* de zonde, *niet van zichzelf*, maar door de verkeerdheid der mensen, en wel op twee manieren: (1). Omdat de natuur van de mensen zo verdorven en van God afgekeerd is, dat zij niet doen hetgeen ze weten dat Gode behaagt, maar integendeel begeren zij en doen zij met groot vermaak hetgeen Hij verboden heeft. (2). Omdat de Wet toorn werkt. Hoe meer de mensen hun zonden en straffen die zij verdiend hebben, uit de Wet leren kennen, hoe meer zij tegen God murmureren, Hem haten en in wanhoop vervallen. Maar van zichzelf werkt de Wet rechtvaardigheid, gelijkvormigheid aan God en liefde tot God. (3). De Wet vermeedert ook de zonde van zichzelf, maar dan moet het woord „vermeerderen” anders opgevat worden, n.l. wijst zij aan, en bewerkt, dat wij de, grootte en menigvuldigheid van de zonden belijden. Maar zij vermeedert de zonde niet in die zin, dat de zonde, die op zichzelf gering is, groter en zwaarder zou worden.

Bezwaar 10. De Wet is niet nodig tot de zaligheid. Dus behoort ze in de Gemeente niet geleerd te worden.

Antwoord. Hoewel de leer der Wet niet nodig is, opdat wij door de gehoorzaamheid daaraan zalig zouden worden, is ze toch nodig om andere gebruiken en nuttigheden, zoals tevoren verklaard is.

Bezwaar 11. Wij hebben alle dingen in Christus; zoals er staat in Joh. 1 : 16: „Uit Zijn volheid hebben wij allen ontvangen, ook genade voor genade”; Kol. 2 : 3: „In Hem zijn alle schatten der wijsheid en der kennis verborgen”, en vers 10: „Gij zijt in Hem volmaakt.” Dus moet men niet van Christus weer teruggaan naar Mozes. En ook hebben wij, in de Gemeente geen Wet nodig.

Antwoord. *De gehele wijsheid, wetenschap of leer, ons door Christus onderwezen, is de Gemeente genoegzaam en nodig. Maar de Zedenwet is een deel van die leer. Want Christus heeft geboden, dat in Zijn Naam gepredikt moest worden, niet alleen geloof, maar ook bekering (Luk. 24 : 4. Dus wordt de leer der Wet niet buiten-, maar veeleer ingesloten in de volkomen leer van Christus. En zo zien we, dat dit besluit niet opgaat. Want wie het geheel stelt, die kan daardoor een deel ervan niet wegnemen.*